

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

BİR YAŞAM ALANI OLARAK BAHÇE: KENDİLEME DAVRANIŞI
ÜZERİNE DEĞERLENDİRMELER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Fatma GÜNEŞ

MART 2025

TRABZON

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

BİR YAŞAM ALANI OLARAK BAHÇE: KENDİLEME DAVRANIŞI
ÜZERİNE DEĞERLENDİRMELER

Fatma GÜNEŞ

ORCID : 0009-0006-7403-3544

Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünde
"YÜKSEK MİMAR"
Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 13 / 02 / 2025

Tezin Savunma Tarihi : 12 / 03 / 2025

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Hare KILIÇASLAN

ORCID : 0000-0002-6113-7962

Trabzon 2025

ÖNSÖZ

“Bir Yaşam Alanı Olarak Bahçe: Kendileme Davranışı Üzerine Değerlendirmeler” isimli bu tez Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Programı’nda hazırlanmıştır.

Bu süreci üretken, öğretici, keyifli, besleyici bir şekilde yaşamamı sağlayan, tecrübesi ile yoluma ışık tutup hedefe odaklayan, tez yönetim tarzı ile alan açıp asla yalnız ve savunmasız bırakmayan, tanıştığımız ilk günden bugüne dek beni neşe, sevgi, sabır ve heyecanla destekleyen danışman hocam Sayın Doç. Dr. Hare KILIÇASLAN’a sonsuz minnetle teşekkür ediyorum.

Süreç boyunca türlü stres bolca espri paylaştığım her daim aklının ve gönlünün bir yerinde olduğumu bildiğim can arkadaşlarıma; stresime, neşeme ve cıvıltıma her daim ortak olan canım dostum Ümmühan’a; başta biricik ablam ve annem Nezoş’um olmak üzere dualarında olduğumu bildiğim sevgili aileme sonsuz teşekkür ediyorum.

Kendime verdiğim bir hediye olarak da gördüğüm, oluştururken oluşmamı sağlayan Yüksek Lisans sürecimi tamamladığım için ve odaklandığımda yapabildiğimi gösterdiğim için canım kendime sevgi ve şefkatle sarılıyorum.

Bahçe kullanımı ile kimlik temsiliyeti arasındaki bağı araştırmayı hedeflediğim ve bundan sonraki çalışmalara katkı sağlamasını temenni ettiğim tezimi: kimliğimi oluşturmamda çokça etkisi olduğunu bildiğim güzel köyümde geçmiş neşeli çocukluğuma, nerede yaşarsam yaşayayım gölgesinde nefes aldığım Ihlamur Ağacım’a, son olarak da “O kendine yakışanı yapar! Aslan Kızav gel bağrıma yaslan Kızav!” diyerek bana her daim güç veren bugünü bir yerlerden izlediğini hissettiğim babam Ekrem Güneş’e ithaf ediyorum.

Fatma GÜNEŞ

Trabzon 2025

TEZ ETİK BEYANNAMESİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Bir Yaşam Alanı Olarak Bahçe: Kendileme Davranışı Üzerine Değerlendirmeler” başlıklı bu çalışmayı baştan sona kadar danışmanım Doç. Dr. Hare KILIÇASLAN’ın sorumluluğunda tamamladığımı, verileri/örnekleri kendim topladığımı, deneyleri/analizleri ilgili laboratuvarlarda yaptığımı/yaptırdığımı, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallara uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim. 12/03/2025

Fatma GÜNEŞ

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖNSÖZ.....	III
TEZ ETİK BEYANNAMESİ.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
ÖZET.....	VI
SUMMARY.....	VII
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	VIII
TABLolar DİZİNİ.....	X
1. GENEL BİLGİLER.....	1
1.1. Giriş.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı.....	2
1.3. Literatür Taraması.....	2
1.4. Mekân ve Yer.....	5
1.5. Konut ve Bahçe.....	6
1.6. Kimlik ve Aidiyet.....	8
1.7. Kendileme Davranışı.....	9
1.8. Mahremiyet, Kişisel Mekân ve Alansallık.....	11
2. YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	14
2.1. Araştırma Yöntem ve Teknikleri.....	15
2.2. Çalışma Alanı ve Örneklem Grubu.....	17
3. BULGULAR VE TARTIŞMA.....	19
3.1. Araştırmacı Gözlemlerine İlişkin Bulgular.....	19
3.2. Anketlere İlişkin Bulgular.....	33
3.3. Görüşmelere İlişkin Bulgular.....	51
4. SONUÇLAR.....	72
5. KAYNAKLAR.....	75
ÖZGEÇMİŞ	

Yüksek Lisans Tezi

ÖZET

BİR YAŞAM ALANI OLARAK BAHÇE: KENDİLEME DAVRANIŞI ÜZERİNE DEĞERLENDİRMELER

Fatma GÜNEŞ

Karadeniz Teknik Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Mimarlık Anabilim Dalı
Danışman: Doç. Dr. Hare KILIÇASLAN
2025, 77 Sayfa

Bir konut barınma ve güvenlik ihtiyacının ötesinde kullanıcının kişiliğini yansıtarak sembolik bir değer yaratma ihtiyacını da karşılamaktadır. Kendileme davranışı olarak da adlandırılan bu davranışların kaynağında fiziksel ve psikososyal ihtiyaçlar yatmaktadır. Bireyler yaşam ortamlarında sergiledikleri davranışlarıyla mekânı oluştururken aynı zamanda kendileri de yeni ve yeniden oluşmaktadır. Fiziksel ve psikososyal ihtiyaçlardan doğan kullanıcı davranışlarının neler olduğuna ve bu davranışlar doğrultusunda üretilen öğelerin oluşturduğu mekân çeşitliliğine odaklanan çalışma Trabzon ili Ortahisar ilçesinde bulunan ve müstakil bahçeli konut bloklarından oluşan Atakent Sitesinde gerçekleştirilmiştir.

Çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde çalışmanın amacı, kapsamı konuya dair genel bilgiler ve literatürdeki yerine ait veriler sunulmuştur. İkinci bölümde çalışmanın gerçekleştirildiği alan ve yöntem yer verilmiştir. Üçüncü bölüm, yapılan çalışmalardan elde edilen bulguları kapsamaktadır. Dördüncü bölümde ise elde edilen bulgular değerlendirilerek ulaşılan sonuçlar açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ev, Bahçe, Kendileme Davranışı, Kişiselleştirme, Atakent Sitesi.

Master Thesis

SUMMARY

THE GARDEN AS A LIVING SPACE: EVALUATIONS ON APPROPRIATION

Fatma GÜNEŞ

Karadeniz Technical University
The Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Architecture
Advisor: Assoc. Prof. Dr. Hare KILIÇASLAN
2025, 77 Pages

Beyond the need for shelter and security, a dwelling also fulfils the need to create a symbolic value by reflecting the personality of the user. Physical and psychosocial needs lie at the source of these behaviours, which are also referred to as appropriation. While individuals create the space with the behaviours they exhibit in their living environments, at the same time they also create themselves. The study, which focuses on the user behaviours arising from physical and psychosocial needs and the spatial diversity created by the elements produced in line with these behaviours, was carried out in Atakent site, which is located in Ortahisar district of Trabzon city and consists of residential blocks with detached gardens.

The study consists of four parts. In the first part, the purpose and scope of the study, general information on the subject and data on its place in the literature are presented. In the second section, the area and methodology of the study are given. The third section covers the findings obtained from the studies. In the fourth section, the results obtained by evaluating the findings are explained.

Key Words: Home, Garden, Appropriation, Personalization, Atakent Site.

ŞEKİLLER DİZİNİ

	<u>Sayfa No</u>
Şekil 1. Negin Konut Kompleksindeki değişikliklere dair örnek	4
Şekil 2. Malezya Klang Vadisi evlerinde yapılan cephe değişiklikleri	4
Şekil 3. Les Diversites Konutları balkon bahçe kullanımı	5
Şekil 4. Zen bahçesi	7
Şekil 5. Habitat 67, Montreal, 1967, Moshe Safdie	8
Şekil 6. 1990'lı yıllarda Atakent Sitesi	15
Şekil 7. Sitenin genel görünümü	17
Şekil 8. Çalışma alanı yerleşim planı	17
Şekil 9. Site yakın çevresinde bulunan park ve bahçeler	18
Şekil 10. Zemin kat bahçe sınırı belirlenmesi	19
Şekil 11. Kullanıma açık olmayan ortak alan	20
Şekil 12. Dış cephe rengi öncesi ve sonrası	20
Şekil 13. Alan belirlenmesi	21
Şekil 14. Sorumluluk alanı, sınır belirlenmesi	21
Şekil 15. Eski kepenk sistemi ve yeni ferforje pencere korkulukları	22
Şekil 16. Cephede değişiklik yapılan pencere kullanımları	22
Şekil 17. Farklı kış bahçesi örnekleri	23
Şekil 18. Plansal boyutta yapılan işlevsel değişiklikler	23
Şekil 19. Farklı seperatör kullanımları	24
Şekil 20. Farklı file seperatör kullanımları	24
Şekil 21. Farklı ağaç kullanımları	25
Şekil 22. Farklı dekoratif öğelerin kullanımı	25
Şekil 23. Sorumluluk alanını belirlenmesi	27
Şekil 24. Botanik ve tarım öğelerinin kullanımı	27
Şekil 25. Yenileme, yeniden kullanım	28
Şekil 26. İstinat duvarı örnekleri	28
Şekil 27. Bahçe duvar tasarımı örnekleri	29
Şekil 28. Kullanıcı 14 daire kapısı yerinin değişikliği	35
Şekil 29. Kullanıcı 3'ün bahçe ve hobi çalışmaları	35
Şekil 30. Kullanıcı 7'ye ait bahçe kullanım örneği	36

Şekil 31.	Kullanıcı 9'a ait bahçe hobi alanı	36
Şekil 32.	Kullanıcı 12 ve 14'e ait botanik ve tarım uygulamaları	37
Şekil 33.	Kullanıcı 2, 7, 8'e ait bahçe kullanım örnekleri	38
Şekil 34.	Kullanıcı kendileme davranışı verilerinin birim değerleri.....	49
Şekil 35.	Kullanıcıların memnuniyete bağlı aidiyet düzeylerine ait ortalama değerler	49
Şekil 36.	Ev ve yakın çevresine yönelik memnuniyete ait ortalama değerler	50
Şekil 37.	Kullanıcı 3 ve 4 mevcut ev planı ve yapılmak istenen revizyon	52
Şekil 38.	Ev işleri için bahçe kullanım örnekleri	53
Şekil 39.	Kullanıcı 1, 6 ve 12'ye ait bitki perdesi örneği	53
Şekil 40.	Kullanıcı 5, 6 ve 9'un bahçelerine yaptıkları estetik katkılar	56
Şekil 41.	Güvenlik amaçlı düzenlemeler	56

TABLolar DİZİNİ

	<u>Sayfa No</u>
Tablo 1. Mevcut konut sayısı ve örneklem grubu dağılımı	18
Tablo 2. Fiziksel ve psikososyal etmenlere dayalı gözlemler.....	29
Tablo 3. Kullanıcılara ait demografik veriler.....	33
Tablo 4. Konuta dair genel bilgiler	34
Tablo 5. Evde yapılan değişiklikler listesi	38
Tablo 6. Bahçede yapılan değişiklikler.....	39
Tablo 7. Bahçe kullanım çeşitliliği	40
Tablo 8. Tip planlar ve yapılan değişiklikler	41
Tablo 9. Kullanıcıların mahremiyet ile ilgili ifadeleri	54
Tablo 10. Kullanıcıların kendileri ile özdeşleşmiş kendileme davranışları	57
Tablo 11. Ev veya bahçeye eklemek ya da çıkarılmak istenen öğeler.....	59
Tablo 12. Ev ve bahçede kullanıcıların kendini en çok yansıttığını düşündüğü öğeler listesi	61
Tablo 13. Kullanıcı davranışını etkileyen fiziksel etmenler	63
Tablo 14. Kullanıcı davranışını etkileyen psikososyal etmenler	64
Tablo 15. Fiziksel ve psikososyal etmenlere dayalı kullanıcı davranışları.....	65

1. GENEL BİLGİLER

1.1. Giriş

Doğanın insan tarafından sınırlandırılması ve kendisi için yaşanabilir bir boşluk yaratması eylemi sonucu “mekân” kavramı doğmuştur (Hasol, 2002). Kendini yarattığı mekânlarla doğal durumlardan koruyan insan zamanla iç içe mekânlar tanımlayarak bunlara da çeşitli anlamlar yüklemiştir (Dökmen, 2011). Yarattığı bu mekânlarla insan barınma ve güvenlik ihtiyacını karşılamakla kalmamış zaman içerisinde kendini bu mekânlar üzerinden var etmeye ve belki de tanımlamaya başlamıştır. Bunun için saygın duygu ve düşüncelerini temsil eden mekânlar yaratmaya çalışmıştır. Bu mekânlara baktıkça bu duygu ve düşünceleri hatırlamak ve içinde bulunduğu mekânın kendini bir kalıba sokmasını ve aynı zamanda ruh halini şekillendirmesini ister. Kısaca insan, bir mekândan zaman zaman kendini daha iyi tanıma fırsatı sunmasını bekler (Botton, 2014). Bu bakış açısıyla bir konut ile barınma ve güvenlik ihtiyacı karşılandığı gibi kullanıcının kişiliğini yansıtabildiği sembolik bir değer de yaratılabilir ya da kullanıcı bu değeri yaratmak için konutuna bu görevi verir sonucuna varabiliriz. Unutmaya eğilimli olduğumuz ve bizleri manen besleyen gereksinimlerimizin çevremizde olmasını isteriz. Gerçek benliğimizi tablolar ya da duvar kağıtlarında ararız. Bu özellikleri ile bizi temsil edebilen kimliğimizi yansıtabilen mekânlara bir “yer”, “yuva” olma hakkı vererek onları onurlandırırız (Botton, 2014). Yer’den söz ederken sadece fiziksel verilere gönderme yapılmaz. Her ne kadar fiziksel referanslarla anılsa da “yer” mekân ile alakalı olduğu kadar zihnin de bir ürünüdür. Başka bir deyişle “yer” zihnin üretmiş olduğu bir kurgu olarak akılda anlam bulur. “Yer” insanın varlık hikâyesini yazdığı, potansiyellerini keşfettiği ve kendini tekrar tekrar deneyimlediği zihinsel bir mekân olarak görülebilir (Gürkaş, 2011). Bir konuta “yer”, “yuva” derken o konutun içimizden yükselen melodi ile uyum içinde olduğunu söylemek isteriz. Bir kütüphane bir ağaç gölgesi dahi yuvamız olabilir. İnsan ruhsal anlamda da bir yuvaya yani güvenli bir alana ihtiyaç duyar. İçinde bulunduğumuz mekândan farklı yanlarımız arasından en sevdiğimizi temsil etmesini ve gizli kalmış o yanımızı canlı tutmasını isteriz (Botton, 2014). Bir mekânın en benimsediğimiz ben halimizi yansıtmaları için kendileme davranışı sergileriz. Bir “yer” in kendilenmesi “ev(de) olma” halinin temel gerekliliği olarak kabul edilir. Kendileme eylemi insanların “yer”i nasıl yarattıklarını, seçtiklerini, sahiplendiklerini kişiselleştirdiklerini, düzenlediklerini,

geliştirdiklerini ve rutin olarak nasıl kullandıklarını anlatmak için kullanılan bir kavramdır (Feldman vd., 1994).

1.2. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Evler, insanların en temel ihtiyaçlarından biri olan barınma ve güvenlik ihtiyaçlarının karşılandığı yerlerdir. Böylece birey “yuva” haline getirdiği evi ile birlikte yine temel ihtiyaçlarından biri olan aidiyet gereksinimlerini karşılayıp kimlik temsiliyetini de sağlayabilmektedir.

İnsan kendisi ile bütünleştirebildiği ve onu temsil edebilen bir mekânla bağ kurar ve benliğini bu mekâna ait olma veya bu mekân tarafından temsil edilme düşünceleri doğrultusunda manen de tatmin edebilir. Mekânla kurulan bu karşılıklı ilişkide “kendileme davranışları” önemli rol oynamaktadır. Bu eylemler insanın yaşadığı mekânı kendinin yapmasını, kendinin de o mekân tarafından sarılıp güvence altına alınmasını sağlamaktadır. Kendileme kavramı bir kişinin mülk edinmesinin zorunlu olmadığı, “benim” diyerek nitelendirdiği sahiplenme eylemi ile karşılık bulan psikolojik bir benimseme ve dönüştürme halidir. Bu bağlamda bu tezde, çalışma alanında bulunan bahçeli evlerin bahçelerinde kullanıcılar tarafından sergilenen kendileme davranış çeşitliliği ve bu çeşitliliğin altında yatan kullanıcı ihtiyaçlarının neler olduğunun belirlenmesi amaçlanmaktadır.

1.3. Literatür Taraması

Babacan ve Korkmaz (2021) İstanbul Sancaktepe’de bulunan ve sabit plan tipine sahip 4 farklı toplu konutta anket yöntemi kullanarak kullanıcıların evlerinde yaptıkları kişiselleştirme davranışlarının, evlerine ve yere bağlılıklarına olan etkilerini incelediği bir çalışma yürütmüştür. Bu çalışmada konut kullanıcılarında bağlılık ve aidiyet oluşması için mülk sahibi ya da kiracı olmanın belirleyici bir unsur olmadığı sonucuna varılmıştır. Bunun yanında kendine ait bir mülkte oturuyor olmanın aidiyet geliştirmek adına pozitif katkı sağladığı da tespit edilmiştir.

Aluçlu vd. (2006) bu çalışmada Diyarbakır sur içi ve sur dışı konutları özelinde kullanıcı gereksinimlerinin geleneksel ve güncel konut mimarisi üzerine etkilerini incelemiştir. Geleneksel ve güncel mimarinin çevre koşulları ve kullanıcı gereksinimleri bağlamında kıyaslanmasıyla nitel ve nicel veriler elde edilmiştir. Geçmişten gelen

(geleneksel) verilerin daha işlevsel ve konforlu tasarımlar yapabilmek için uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

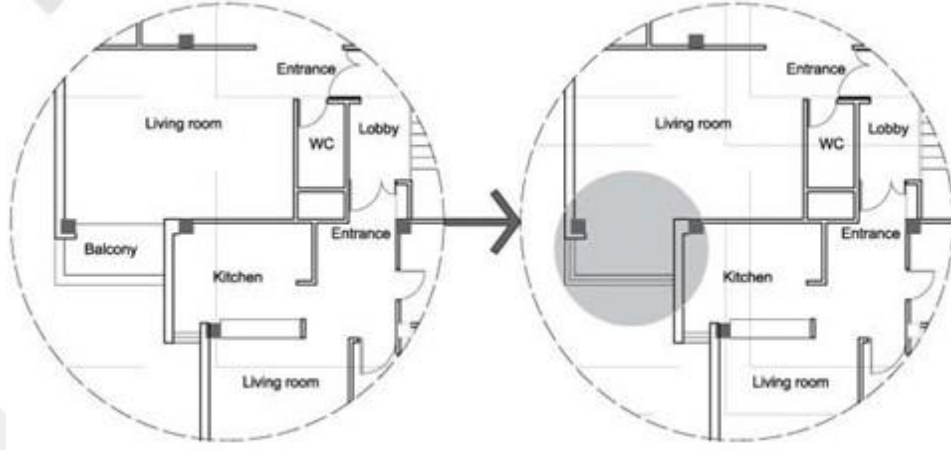
Topçu ve Tavşan'ın (2021) çalışmada Giresun Zeytinlik Mahallesi'nde bulunan altı konutta kadın kullanıcıların kendileme davranışlarını anket ve gözlem yöntemlerini kullanarak incelemiştir. Orijinal ve değiştirilmiş mevcut planların karşılaştırıldığı sit alanı içinde bulunan bu konutlarda ihtiyaçları doğrultusunda yapısal değişiklik yapmamış kullanıcıların dahi 20 yılı aşkın süredir yaşadıkları ve evlerinden vazgeçemedikleri tespit edilmiştir. Sonuç olarak deneyim ve birikimleri doğrultusunda dekorasyon yaparak kendileme davranışı sergileyen kullanıcılar bu konutlarda yaşamayı en başta kendileri seçmemiş dahi olsalar yıllarını verdikleri evleri ile bağlarının ve aidiyet hissinin ne kadar derin olduğu tespit edilmiştir.

Karaman (2020) konutta aidiyetin esneklik faktörü üzerinden nasıl şekillenebildiği üzerine yaptığı çalışmada İstanbul'un Cihangir semtinde bulunan esnek planlı NOXX Apartmanı, Mikroloft Bulut ve Yarasa, 4 Numaralı Apartman ve Minyon Apartmanı olmak üzere beş apartmanı karşılaştırmıştır. Kullanıcılarla yapılan görüşmelerle yaşam kesitleri, kişiselleştirmeler ve esneklik durumları tespit edilmiş ve karşılaştırmalı bir değerlendirme yapılmıştır. Esneklik faktörünün her ne kadar kişiselleştirmeyi tetiklese de aidiyet oluşabilmesi için tek başına yeterli olmadığı tespit edilmiştir. Çalışmada, aidiyet duygusunun tesis edilebilmesi için kişiselleştirme ile beraber anlam üretiminin de gerekli olduğu ortaya konulmuştur.

Ellialtıoğlu (2007) çalışmasında kullanıcıların bireysel farklılıklarını yaşadıkları mekâna nasıl yansıttıklarını yani kişiselleştirme pratiklerini gözlem ve görüşme yöntemi ile tespit etmeyi amaçlar. İncelenen örnekler sonucunda toplumun kendileme davranışları ile mekânı anlamlandırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte kişiselleştirmenin tasarımcıyı da aşan bir zaruret olduğu ortaya koyulmuştur.

Yavari vd. (2015) çalışmalarında bir konutun farklı kullanıcı ihtiyaçlarını karşılaması amacıyla nasıl tasarlanması gerektiğini incelemişlerdir. Psikolojik ihtiyaçların öncelendiği bir tasarım anlayışının oluşabilmesi için mimar ve kullanıcı arasında yeni bir ilişki tesis etmek amaçlanmıştır. İran'ın Yazd kentinde bulunan Negin Konut Kompleksi'nin sakinleri ile yapılan görüşme ve sistematik gözlemler sonucunda neredeyse tüm kullanıcıların beklenti ve ihtiyaçları doğrultusunda tadilat ya da yenileme yaptıkları görülmüştür (Yavari vd., 2015) (Şekil 1). Konut tasarımı sürecinde kullanıcılara daha fazla ilgi gösterilmesi ve

kişiselleştirme için alan açılmasıyla aidiyet kurulan bir ev hissini daha kolay yakalanabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Şekil 1. Negin Konut Kompleksindeki değişikliklere dair örnek

Omar vd. (2012) Malezya Klang Vadisi'nde bulunan ve rastgele seçilmiş 42 teraslı ev üzerinde sistematik gözlem yöntemi kullanarak gerçekleştirdikleri bu çalışmalarında kullanıcıların konutlarında cephe, plan ve peyzaj açısından nasıl kişiselleştirmeler yaptıklarını ortaya koymuşlardır. Monoton ve birbirini tekrar eden toplu konutta kullanıcıların kendi evlerini bireysel olarak ortaya çıkarabilmek için kişiselleştirmeye başvurdukları gözlemlenmiştir. Aynı zamanda komşuların birbirlerini etkileyerek evlerini dış görünüşten “tanınan” bir kimlik ifade aracı haline getirdikleri sonucuna ulaşılmıştır (Omar vd., 2012) (Şekil 2). Kullanıcılarda gözlenen bu eğilimin monotonluktan uzak tasarımlar elde edebilmek için tasarım aşamasında değerlendirilmesi gereken bir olgu olduğu belirtilmiştir.

Şekil 2. Malezya Klang Vadisi evlerinde yapılan cephe değişiklikleri

Korosec-Serfaty (1984) Fransa kırsalında yaşayan 96 kullanıcı ile derinlemesine görüşmelerde yaptığı bu çalışmada evlerin gizli alanı olarak görülen çatı katı ve kilerin önemini tespit edilmesini ve kullanım çeşitliliklerinin ortaya koyulmasını amaçlar. Gizli ya da atıl kabul edilen çatı katı ve kiler gibi bölümlerin kendilenmesi, yenilenmesi evin görünür bölümlerine atfedilen düzenlilik ve temizlik halinin daha pekiştirilmesini sağladığı tespit edilmiştir. Böylelikle ihtiyaç duyulan sahiplenme hissine daha kolay ulaşıldığı düşünülmüştür.

Tapie (2014) konutta bulunan dış uzantıların yaşam alanının önemli bir bileşeni olduğunu ve teras, balkon ya da bahçenin bu uzantılar arasında öne çıktığını belirtir. Bu mekânların zamanla kendilenmesi ile birlikte konut sakinlerinin zevklerini ortaya koyma fırsatı buldukları ve memnuniyetlerini arttırdıklarını katılımcıların kendi ifadeleri ile açıklar (Tapie, 2014) (Şekil 3).

Şekil 3. Les Diversites Konutları balkon bahçe kullanımı

1.4. Mekân ve Yer

Mimari mekân, yapılı çevrenin insan eliyle üretilmiş parçasıdır. Mekânın oluşabilmesi için bir öznenin etrafında çevrenmesi gerekir. Burada sözü edilen özne insandır. İnsan mimari mekân olgusunun merkezindedir. Öncelikle insan bedenini saran mekân buradan odaya, binaya, sokak, mahalle ve sonunda kente uzanan boyutlarda incelenebilir. Bununla birlikte mekân, fiziksel ve nesnel varlığının ötesinde duyuları, hayalleri, anıları ve kavram olarak kendini de kapsayan aşkın bir olgu olarak görülebilir. (Edgü, 2021). Mekânın bu kapsayıcı ve biliş dayanan öznel hali için Gür (1996) “varoluşsal mekân” ifadesini kullanır. Bu tezahürde mekân pasif değildir ve insanın eylemleri doğrultusunda sürekli yeniden

biçimlenir (Gür, 1996). Böylece mekân öznesi olan insanın değişen/gelişen farklılaşan zevk ve ihtiyaçları doğrultusunda mekân da gelişip değişmeye başlar (Demir, 2011). Mekâna kimlik ve kültürel değerlerini yansıtan insan, tam tersinden bakacak olursak mekânı deneyimlerken ona göre hareket edip giyinir ve konuşur böylelikle düşünceleri mekân içindeki bedensel ve algısal varoluşu ölçütünde mekânın mimari ve nesnel özelliklerinden etkilenir (Kurt, 2018). Yani mekân, özne ve nesnenin etkileşim halinde olduğu ve karşılıklı olarak birbirlerini besleyip dönüştürdüğü bir “yer”dir (Dağdelen, 2019). Bu durum beraberinde mekâna bağlılık hissini de getirir. Dağdelen’e (2019) göre bağlılık, çevresel bağlamda bireyin bir yere bağlı hissetmesi ve o yere karşı kendini hak ve sorumluluk sahibi olarak görmesidir.

Mekân ile karşılıklı kurulan beslenme pratiği beraberinde aidiyet hissini getirir. Kişi kullanıcısı olduğu fiziksel mekânın manen bir parçası olur. Bu noktada artık sadece mülk olarak sahip olunabilen fiziki bir mekândan değil, varoluşsal olarak anlamlandırılan bir bütüne, bir şeye, bir yere aitlikten söz edilebilir. Pavalache-Ilie (2016), Marx’ın insanların yakın çevrelerini ve dünyayı yaratım ve tasarım eylemleri doğrultusunda değiştirdiklerini ve beraberinde kendilerini de tekrar tekrar üreterek ortaya koyduklarını söylediğine değinmektedir. Kurulan bu karşılıklı ilişkiler doğrultusunda mekâna yüklenen anlam yer olgusunu ortaya çıkarır (Erzen, 2006). Yer deneyimlenmek için mekânın aksine fiziksel bir varoluşa ihtiyaç duymaz. “Yer” i algılamak için bedene ihtiyaç yoktur. Gürkaş ve Barkul’a (2011) göre mekân ile duygusal bir alışveriş olsun olmasın varlık onun içinden geçmek zorundadır. Yer ise geometrik bir şeklin ötesinde zihinsel, deneyimsel ve ilişkiyel bir varoluştur. İnsan zihninin bir yerlerinde var olabilir. Bu tanım en doğru Erzen’in (2006) içselleştirme kavramı yerine kullandığı “düşsel ikamet” ifadesi ile tamamlanabilir.

1.5. Konut ve Bahçe

En basit haliyle konut insanların barınma ve korunma ihtiyaçlarını karşıladıkları kabuktur diyebiliriz. Bunun yanında kullanıcılarına ve çevredekilere bazı mesajlar da veren belirli yaşam tarzları ile şekillenen ve aynı zamanda kullanıcılarının yaşam tarzını da şekillendiren bir kültür ürünüdür (Dökmen, 2010). İnsan, barınmak için inşa ettiği ve konut dediğimiz bu kabuğu eğilimleri ve ihtiyaçları doğrultusunda şekillendirir, anlamlandırır ve tanımlar (Babacan ve Korkmaz, 2021). Kullanıcıların yaşam biçimlerinin mekânı etkilemesi onun yaşayan bir “yer”e dönüşmesini sağlamaktadır. Herkes bir “yer”de yaşar. Herkesin

“ev” dediği bir yeri vardır. Ev, konut ya da mekân kelimesinin ötesinde fiziksel bir yapıdan daha fazla bir anlam içermektedir (Babacan ve Korkmaz, 2021). Bu açıdan bakıldığında “ev” kişinin hayatını organize edip anlamlandırdığı, kim olduğuna ya da kim olacağına dair araştırmaları yapmasına hizmet eden bir bakıma kimlik oluşturma yolculuğunda önemli bir parçadır. İçinde barındığımızı ve güvenliğimizi sağladığımız kabuk fiziksel varlığının ötesinde kimliğimizin oluşmasına, hayatlarımıza ve ilişkilerimize anlam katar (Alga, 2005). Yer insanın fiziksel olarak deneyimlemese bile düşlerinde ikamet edebildiği bir varoluştur. İnsanın mekâna göre daha aşına olduğu ve belki daha rahat olabildiği düşsel veya fiziksel alandır. Buradan yola çıkılarak hem fiziksel hem düşsel ikametın gerçekteleştiği, insanın yaşamının çoğunu geçirdiği konut mekânı, bu tezde “ev” sözcüğü ile nitelendirilmektedir.

Evin geçmişten günümüze kadar uzanan gelişim sürecinde en önemli parçalarından biri olarak değerlendirilen bahçe en basit anlamı ile çiçek, ağaç, meyve, yetiştirilen toprak parçası olarak tanımlanmaktadır (Hasol, 2002). Doğanın insana sunduğu güzelliği, yeşilliiği ve dinlendiriciliği, insanın doğanın bir parçasını kendi eli ile özelleştirerek taklit ettiği bir üretim alanıdır (Demiröz, 2003). Bahçe; özel, çevrili ve insan eliyle düzenlenmiş bir yer olarak Antik Yunan’dan Roma İmparatorluğu’na, Doğu ve Orta Doğu inanç sistemlerine birçok büyük devletin sanatsal üretimlerine kadar çeşitli kültürlerde önemli bir sembol olarak kabul edilmektedir (Akyüz, 2015). Bahçeler kullanıcının evi ile dış dünya arasında bir tampon bölge yaratırken bir yandan da insanı büyüklüğünü algılamaya asla vakıf olamayacağı evrenle yaklaştırır. Bir bakıma bahçeler doğanın ve yaşamın özünü temsil eder (Akyüz, 2015). Bu özü anlayabilmek için Watts (2022) bir Zen bahçesi bahçivanının “niyetsiz niyetini” takip etmeyi önerir. Zen bahçivani bitkilerini budarken ya da eğitirken kendisini dışarıda duran bir yönlendirici gibi değil, bahçenin bir parçası olma haliyle konumlandırır (Watts, 2022). Zen bahçesi örneği Şekil 4’te gösterilmektedir (URL-1).

Şekil 4. Zen bahçesi

kendini öteki ile aynı ya da farklı olduğunu gösterebilmek için hissettiğinden farklı bir temsil sunabilir. Gür (2000), bu durum için “Olduğumuzu ve olmak istediğimizin toplamı ben kavramının ta kendisidir, öz imgesidir.” der. Bu görüşü Ellialtıoğlu (2007), insanların kendilerini oldukları gibi yansıtmanın yanı sıra olmak istedikleri şekilde de yansıtmak için mekân kullanabilecekleri yönünde yorumlar ve mekân-insan arasındaki ilişkinin birbirlerini yansıtıp biçimlendirmek üzerine kurulduğunu ekler. Kimliğin alt birimlerini oluşturan aidiyetler bireyin bulunduğu ortamda kabul görmesini güvenli ve huzurlu bir yaşam ortam kurmasını sağlar. Bu anlamda bireyin yaşadığı mekâna aidiyet duyması bir ihtiyaçtır diyebiliriz. Bu yönüyle mekân taşıdığı fonksiyonel ve estetik birçok anlamın yanında kültürel yaşamın ve kimliğin de önemli bir parçasıdır (Çırak, 2019).

1.7. Kendileme Davranışı

İnsanlar ürettikleri, tasarladıkları hayata kattıkları nesnelere ile çevrelerini yeniden ve sürekli olarak organize eder ve dönüştürürler. Bu dönüştürme eylemine “kendileme” adı verilir. Bu eylemler ile kendi potansiyellerini de yeniler ve geliştirirler (Pavalache-Ilie, 2016). Kendileme temel bir ev(de) olma süreci olarak kabul edilebilir. İnsanların tercihleri yönünde mekânları nasıl oluşturduklarını anlatmak için kullanılan bir kavramdır. Aynı zamanda nasıl seçim yaptıklarını ve sahiplendiklerini, kişiselleştirme ve alışılmış kullanma biçimlerine bağlı olarak nasıl “kendilerinin” yaptıklarını anlatan bir kavramdır. Genel olarak mülk edinme kendileme ya da sahiplenme olarak algılanır. Mülk edinme sadece “benim” deme halinin resmileşmesidir. Oysa kendileme kavramının kullanılabilmesi için birey tarafından eylemde bulunma ve düşünme motivasyonunun varlığı gerekmektedir. Buradaki düşünme motivasyonu kavramı, hayatta kalma ve barınma ihtiyacı olarak düşünülmesi yerine insan yaşamındaki “denge” ihtiyacının karşılanması olarak görülebilir. Bu ihtiyaç karşılandığında insan ve çevre arasında dengeli bir ilişki kurulacak ve sürdürülebilir olacaktır. Kendileme davranışı için fiziksel ve resmi sahip olma eylemine ek olarak kişinin düşünce düzeyindeki sahiplenme eylemidir denilebilir. Psikolojik sahiplenme yani kendileme birtakım dönüştürücü eylemlerin içselleştirilmesidir (Noschis vd., 1978).

Rochberg-Halton (1984) fiziksel çevreye kişisel katılımın nesnelere aracılığıyla geliştirildiğini ve kişisel eşyaların benliğimizi koruyabileceğini, hatta geliştirebileceğini belirtmektedir. Swann (1983) insanların kendi benlik algılarını doğrulamasını sağlamakta diğer insanların değerlendirmelerinin etkili olduğunu öne sürmektedir. Bu doğrulama

sürecinde birtakım işaretler ve semboller, fiziksel görünüşler, arabalar, sanat eserleri veya mahalleler gibi somut şeylerin etkin olabildiğini belirtmektedir. Bunun yanı sıra insanlar etkileşim olanakları ve stratejileri ile benlik algıları için destek sunan ortamlar seçme eğilimindedir. Bu noktada devreye kendileme davranış alışkanlıkları girer. Kendileme davranışı, insanın doğal çevresiyle kurduğu bir çeşit ilişki şeklidir. Bu olgu kullanıcının bir yeri ya da çevresini dönüştürmek için aldığı inisiyatifin ve uyguladığı denetimin göstergesidir. Kişinin kendileme davranışı sergilemesi için mülkiyet anlamında “sahip olma” zorunlu bir gereklilik değildir (Gür, 1996). Yaşamının aktığı mekâna benim yerim, benim evim, benim yuvam demek için öyle hissetmesi ve öyle davranması yeterlidir. Gür (1996) İnsan yaşamının aktığı yerleri kendi ihtiyaçları, zevkleri (biçim, renk, doku vb.) ve işlevsel öncelikleri doğrultusunda dönüştürebileceğini söyler. Bir anlamda kendileme davranışları aşına olunan ve bağ kurulma ihtiyacı duyulan yer ile kullanıcı arasında kaçınılmaz olarak ortaya çıkar. Bu noktada herhangi bir kendileme davranışını daha önemli ya da daha önemsiz diye sınıflandırılmayacağını belirtir. Ona göre her kendileme eylemi eşdeğerdedir. Her biri kullanıcıda güvenlik, rahatlık ve işlevsel ihtiyaçlar doğrultusunda doğan düşünceleri ve bu doğrultuda verdiği emeği temsil eder. Kendileme davranışlarının çeşitlenmesinin altında bireylerin kimliksel farklılıkları yatar. Bu bakımdan kendileme davranışları kalıplaşmış bir takım sosyal eylemler gibi görünse de özünde kimliğe dair bilgileri sergiler.

Gür (1996) kendileme davranışları için kişinin özünün dışı vurumu olduğunu belirtir. Kullanıcı kendi varoluşuna katkı sağladığını ya da kendini temsil ettiğini düşündüğü nesnelere ve yerlere benimser, korur, bakımını sağlar ve sever diye ekler. Bu anlamda kendileme davranışları için bireyin kendine ve yaşamın aktığı mekâna dair bir sorumluluk alma eğilimidir denilebilir (Gür, 1996). Böylelikle mekânda bir anlam üretip çevre ve yaşam ile daha derin bağ kurulabilmektedir. Botton (2014) insanın saygı duyduğu düşünce, duygu ve değerlerin çevresinde bulunan nesnelere tarafından temsil edilmesini istediğini vurgular ve ekler kişi çevresine baktıkça bu duygu, düşünce ve değerleri hatırlamak ister. Yani “kendileme” ile kendi özünü çevreye yansıtırken (işlerken) aynı zamanda çevresinin de kişinin varoluş ritmini kendisine yansıtmasını, sergilemesini arzular. Botton bunu, insan içinde yaşadığı mekânlardan kendisini bir kalıba sokmasını, ruh halini şekillendirmesini ve kendini daha iyi tanıma fırsatı yaratmasını ister diyerek açıklar. En derin ihtiyaca yönelik tespiti şöyledir: “Ruhumuzun neye gereksinim duyduğunu bize hatırlatacak (çünkü

ruhumuzun gereksinimlerini unutmaya çok eğilimliyiz) nesnelere bulunsun itiyoruz çevremizde.” (Botton, 2014).

İnsanlar, ürettikleri ya da tasarladıkları ürünleri sahiplenemedikçe yani zihnen kendinin kılamadığında yabancılaşma düşüncesi ortaya çıkmaktadır (Karasu, 2021). Bireyin kişilik özellikleri yansıtılarak dönüştürülemeyen mekânlara ilişkin uyum süreci sağlıklı yaşamır ve doyum azalır (Göregenli, 2010). Bu yabancılaşma hissinin üstesinden gelebilmek için kişisel, sosyal ve mekânsal bir ihtiyaç olarak kabul edilen kendileme davranışları kullanılabilir (Karasu, 2021). Bununla birlikte insan yaşadığı mekânı kendilerken diğerlerinin mekânına ya da çevreye göre de farklılaştırır (Bilgin, 1990).

Mekânı kendileme olgusunun psikolojik açıdan çıkış noktasının: insanın “ben” ve “diğerleri” arasında bir sınırın varlığına duyduğu ihtiyaç olduğu söylenebilir. Birey kendileme davranışları sayesinde diğerleri ile arasındaki sınırı belirler, dünyadaki yerini diğerlerinden ayırır böylece benliğinin varlığını ve biricikliğini yaşama ihtiyacını giderir. Tamamen benlik deneyimine yönelik bir süreçtir denilebilir (Göregenli, 2010).

İnsanın kendisi için oluşturduğu mekân, ışık, yalnızlık ve kalabalıklık, açıklık ve kapalılık, büyüklük ve küçüklük gibi özellikleri ile insanın kendi değerlerine ve çevresi ile kurduğu ilişkiye dair ipuçları ortaya koymaktadır. İnsan oluşturduğu mekân ile bir nevi iç dünyasını dışa vurmaktadır (Erzen, 2006). Her birey bu dışa vurumu kendine özgü olarak kültürel ve geleneksel getiriler doğrultusunda sergilemektedir. Göregenli’ye (2010) göre kendileme sürecindeki içerik farklılıkları mekânı yaşayanların kendileriyle kurdukları ve diğerleri ile kurmak istedikleri ilişki tarzının sözel olmayan bir ifadesidir.

1.8. Mahremiyet, Kişisel Mekân ve Alansallık

İnsan davranışlarının altında birtakım ihtiyaçlar yatmaktadır (Gür, 1996). Bu ihtiyaçlardan biri de başkası ile kurulan ilişkide arzu edilen veya maruz kalınan mesafeyi/sınırı belirleyen mahremiyet ihtiyacıdır (Göregenli, 2010). Uğur Tanyeli bireyin mahremiyet ihtiyacını karşılayabilmek için sıklıkla sınır tanımları yapmadır (Altınışik, 2019). Sürekli iletişim, etkileşim, sınır belirleme halinde olan birey için mahremiyetin sosyal bir gereksinim olduğunu söylemek mümkündür. Mahremiyet ihtiyacı; bireyin kültürel eğilimleri, kişiliği, davranış alışkanlıkları, beklentileri ve yaşamsal gereksinimleri sonucu çeşitli seviyelerde ortaya çıkar (Gür, 1996). Bu nedenle bireyden bireye mahremiyet düzeyi ve karşılanma şekli değişmektedir. Bireyin yaşantısında en önemli ihtiyaçlardan biri olan

mahremiyet, yaşanılan mekânlarda bireye özgü bir şekilde karşılanması gereken önemli bir tasarımsal ve işlevsel ihtiyaçtır. Toplumun bir kesimi için mahrem bulunan bir eylem ya da ihtiyaç bir başkası için sakınılması gerek olmayan bir durum olabilir. Yaşadığı kişisel mekânların dışında birey ve çevresi arasındaki uyum ilişkisinde mahremiyet merkezi bir konumdadır. Mahremiyet derin bir şekilde iletişim ile ilgilidir. Birey bir başkası ile kuracağı iletişimin derecesini ve içeriğini kendisi belirlemeyi arzular. Komşuluk birimlerinde bu iletişim karşılıklı olarak aynı anlayışla kurulmaya çalışılmaktadır. Kimliğin yansıtılabildiği mekânsal organizasyonların ve temsillerin komşular tarafından istenilen oranda görülebilir ve duyulabilir olması istenir. Bu arzular oranında yaşama alanı oluşturulabildiğinde mekânlarla bağ kurulabilir (Göregenli, 2010).

Mahremiyetin insanı sosyal rollerden ve yargılardan uzaklaşarak dilediği gibi davranabilme, duygusal açıdan rahatlamasına izin verme gibi bir işlevi de bulunmaktadır. Mahremiyet algısı ile ortaya çıkan psikososyal alan ve kişisel mekân ihtiyaçlarının gerekli ölçüde karşılanabilmesi sonucunda konforlu bir yaşam mekânı ve aidiyet hissi oluşur (Lang, 1987).

Mahremiyet sağlama süreci bireyler arası iletişim kurma ve sınır belirleme işlevini yerine getirirken kişisel mekân ve alansallık arasında bir köprü görevi üstlenir çünkü insan fiziksel dünyayı kendi mahremiyet ihtiyaçları doğrultusunda şekillendirir (Göregenli, 2010).

Kişisel mekân en basit haliyle taşınabilir görünmeyen sınırlara sahip ve kişinin bedenini merkez alan mekân olarak tanımlanabilir (Sommer, 1969). İletişim ve koruyucu işlevi bulunan kişisel mekânlarda mimari birçok öge bireyin aynı zamanda mahremiyet ve kendileme ihtiyacını karşılamak için kullanılmıştır. Örneğin evlerimizin girişinin bir eşikle, bir revakla ya da basit bir saksı ile tanımlı olmasını; kamusal alandan bir şekilde fark yaratarak ayrılmasını arzularız. Bu aynı zamanda özel mekânımıza girişte artık kamusal alandan kendi alanımıza geçtiğimiz bir eşikte hem güvende olma halini hem de kimliğimize dair bir temsili ortaya koyabilir (Botton, 2006). Göregenli (2010) buna Eski Mısırlıların Asma bahçelerini, Antik Yunanlıların sütunlu girişlerini örnek verir. Buna ek olarak taştan duvarlarla çevrili kır evleri, pencere önüne ağaç dikerek içerinin görünürlüğüne engellenmesi gibi örneklerden söz edilebilir.

Alansallık, başka bir deyişle egemenlik alanı; mahremiyet ve kişisel mekân ihtiyaçları gibi büyük ölçüde kişisel, kültürel ve durumsal farklılıklardan etkilenir (Göregenli, 2010). Sommer'a (1969) göre alan sabittir ve ev merkezlidir. Bireyler, aile üyeleri ya da birlikte yaşamakta olan topluluk örneğin komşular tarafından kontrol edilir. Sözü edilen kontrol

mekanizması sahiplenme davranışları ile sergilenir. Buna örnek olarak çitler ile çevrilmiş bahçeler verilebilir. Alansallık, sahip olma ve korunma ihtiyacının davranış yoluyla dışa vurumu biçiminde özetlenebilir. İnsanlar kendilerinin olduğunu belirtmek istedikleri yerleşim alanlarını özel eşyaları ile veya bizzat kendi davranışları ile temsil ederler.

2. YAPILAN ÇALIŞMALAR

Bu araştırma için Trabzon ili Ortahisar ilçesi 3 Nolu Erdoğan Mahallesi'nde bulunan Atakent Sitesi seçilmiştir. Atakent Sitesi farklı bahçe kullanımları sunan bitişik ve ayrı nizam müstakil konutlardan ve apartman bloklarından oluşan bir toplu konuttur. Müstakil konut bölümünde 51 adet üç katlı farklı bahçe kullanımına sahip bitişik nizam bloklar, 45 adet yine farklı bahçe kullanımına sahip zemin kat daireler ve üstlerinde münferit 28 adet dubleks, 17 adet tripleks daire bulunmaktadır. Bahçe ile doğrudan bağlantısı olmayan üst kat dairelerin site inşası sırasında bahçe kullanımı hakkı olduğu bildirilmiştir fakat zamanla zemin kat sakinleri bahçe kullanımını domine etmeye başlamıştır. Bazı üst kat kullanıcıları zaman içerisinde zemin kat daireleri mülk edinip dubleks ya da tripleks dairelerini bahçe ile ilişkili hale getirmişlerdir. Bunun yanı sıra uygun kullanım şartı sağlayan yerlerde dubleks kat kullanıcıları zemin katlar dairelerden bağımsız olarak kendilerine özel bahçe alanı belirleyip kullanmaya başlamışlardır. Tasarım aşamasında bahçeli kullanıma sahip olacağı vurgulanmasına rağmen her dairenin arazi şartlarından dolayı kullanıma uygun bahçesi bulunmamakta ya da var olan arazi bahçe olarak kullanılmamaktadır.

Görece aynı plan ve metrekaire kullanımına sahip olmasına rağmen birbirinden çok farklı bahçe kullanımları ortaya çıktığı gözlemlenmiştir. Sistematik olmayan bu gözlemler sonucunda bahçe kullanım çeşitliliğinin; arazi yapısından doğan farklılıklara, görünenden daha farklı olduğu ortaya çıkan kullanım çeşitliliğine ve kullanıcı tercihlerine bağlı olabileceği varsayılmaktadır.

Çalışmaya Ortahisar Belediyesi arşivinden elde edilen site konum planlarının çözümlenmesi ile başlamıştır. Projeye göre daireler müstakil bahçeli konutlar olarak tasarlanmış olsa da bahçe kullanım sınırları net olarak belirlenmemiştir. Her çeşitten mülk sahibinin bahçe kullanımına hak sahibi olduğu tapu devri sırasında belirtilmiştir. Tasarlanırken beyaz kütle mavi gökyüzü ve yeşil peyzajın uyumunu yoğun bir şekilde ortaya koyan site yıllar içinde kullanıcılar tarafından farklı şekillerde kişiselleştirilmiştir (Köse Doğan ve Küçük, 2012) (Şekil 6).

Şekil 6. 1990'lı yıllarda Atakent Sitesi

Zemin katlar çoğunlukla arazi koşullarından ve ortak alan algısından dolayı bahçe kullanımına uygun değildir. Site kullanılmaya başlandığı ilk yıllarda apartman blokları ile birlikte ortak bir yönetim hizmeti almaktadır. Bu süre zarfında bahçe bakımından sorumlu personel istihdam edilmektedir. Zamanla müstakil konut sahipleri ortak yönetimin getirdiği yükümlülüklerden caymak istemiştir. Böylelikle kendilerine ait müstakil ev ve bahçeleri için daha özgür bir kişiselleştirme alanına kavuşmuşlardır. Ortak kullanımda olan birçok bahçe özerk olarak tasarlanmaya başlanmıştır. Bahçe ve cephelerde gerçekleştirilen yapısal birçok değişiklik, bir noktada serbest bir hal de almıştır. Bu durum bahçe istilasını doğurarak kimi kullanıcılar arasında hoş olmayan ilişkiler de yaratmıştır. Zamanla komşuluk ilişkileri ve bahçe kullanım sınırları sessiz mutabakatlara bağlanmıştır.

İlk mimari planlardan anlaşıldığı kadarıyla salon ve yatak odasından sınırları düzenlenmemiş yol ve bahçe alanlarına kapı açılmıştır. Seneler içerisinde kullanıcılar ihtiyaçları doğrultusunda bahçede, kat planında ve cephe tasarımlarında çeşitli değişiklikler yapmaya başlamışlardır. Bu çalışmada katılımcılarla yapılan görüşmeler doğrultusunda kullanıcıların ihtiyaç duyduğu ve gerçekleştirdiği değişikliklerin neler olduğu ve gerekçeleri tespit edilmesi amaçlanmıştır. Aynı zamanda siteye dair zaman içinde yapılan genel ve özel değişiklikler tespit edilmiştir. Yapılan bu değişikliklerin nedenleri, ortak olan veya olmayan kullanıcı motivasyonları ve aidiyet hissi ile olan ilişkisi tespit edilmeye çalışılmıştır.

2.1. Araştırma Yöntem ve Teknikleri

Araştırmacı, tezde ele alınan çalışma alanının bir kullanıcısıdır. Araştırmacının uzun yıllara dayanan sistematik olmayan gözlemleri araştırmanın çıkış noktasını oluşturmuştur. Çalışmaya katılım sağlayan kullanıcılarla anket ve derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Bu

araştırma, görüşülen site sakinleri vasıtasıyla geçmişten günümüze kullanıcı alışkanlıklarının bahçe kullanımlarını nasıl şekillendirdiğini ortaya koyan nitel bir veri analizi çalışmasıdır. Bu araştırma, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Etik Kurulu'nun 27 Kasım 2024 tarihli ve E-26014373-050.06.03-590944 numaralı onayı doğrultusunda, etik kurallara uygun olarak yürütülmüştür.

Bahçe ve ev kullanımlarında kendileme davranışına yönelik gözlemlenen çeşitlilik, anket ve derinlemesine görüşme tekniği ile tespit edilmiştir. Anket formu dört ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kullanıcıların demografik bilgiler ve mülkiyet durumlarına yer verilmektedir. İkinci bölümde konuta dair; plan türleri ve çevresi ile kurduğu ilişki bağlamında genel bilgiler yer almaktadır. Üçüncü bölümde kullanıcıların zaman içerisinde evleri ve bahçeleri özelinde yaptıkları yapısal olan ve yapısal olmayan değişikliklere ve bahçe kullanım sıklığına/çeşitliliğine dair sorular bulunmaktadır. Dördüncü bölümde ise ihtiyaçlar doğrultusunda sergilenen kullanıcı davranışlarının memnuniyet ve aidiyet hissi ile olan ilişkisini sorgulayabilmek için 5'li Likert tipi derecelendirmeli maddeler uygulanmıştır. Katılımcıların görüşlerini almak için kullanılan bu ölçekte katılımcılara yöneltilen maddelere “kesinlikle katılıyorum”, “katılıyorum”, “kararsızım”, “katılmıyorum” ve “kesinlikle katılmıyorum” ifadelerinden oluşan beş seçenek sunulmuştur. Katılımcıların yanıtları doğrultusunda ortalama ve toplam değerleri aktaracak şekilde grafikler oluşturulmuştur.

Betimsel analiz gözlemler ve ön çalışmalar sonucu elde edilmiş genel temalar altında tespit edilen davranışların sınıflandırılması ile başlayan ve araştırma yapılan alana ait mevcut durumun ortaya konulmasını sağlayan nitel bir veri analizi yöntemidir (Yıldırım, 2013). Derinlemesine görüşmeler sonucu oluşturulan çerçevede araştırmacının yorum ve katkıları sonuç ürün için önemli bir yer tutar. Bu tür araştırmalar katılımcıların ifadeleri, araştırmacının tespit ve yorumlarının yanında görsel veriler ile zenginleştirilir.

Betimsel analiz için önemli olanlardan biri araştırmanın kavramsal bir çerçevesinin olmasıdır. Bu tezin kavramsal çerçevesi, sitede bahçe kullanım çeşitliliğini sağlayan kendileme davranışları ve bunları doğuran ortak ya da farklı motivasyonların neler olduğunun tespit edilmesidir. Bu bağlamda tezde, katılımcıların evlerine ve bahçelerine dair genel tutumlarının ve kendileme davranışı çeşitliliğinin ortaya çıkarılmasını hedefe alan derinlemesine görüşme soruları kullanılmıştır.

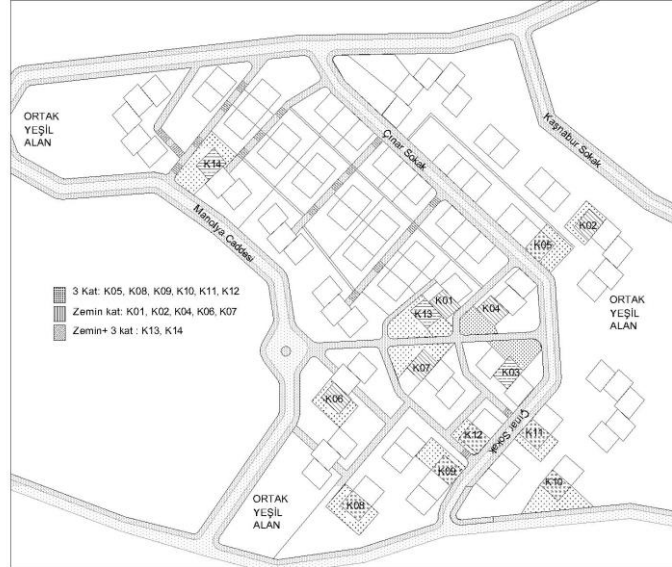
2.2. Çalışma Alanı ve Örneklem Grubu

Bu tez çalışması, Ortahisar ilçesi 3 Nolu Erdoğan Mahallesi'nde 1990'lı yıllarda inşa edilen, bitişik ve ayrık nizam olacak şekilde yerleştirilmiş az katlı müstakil konutlardan ve beş katlı apartman bloklarından oluşan Atakent Sitesi'nde gerçekleştirilmiştir (Şekil 7).

Şekil 7. Sitenin genel görünümü

Eğimli araziye yerleşmiş olan konut blokları arasında merdivenli yollar ve özel bahçeler bulunmaktadır. Sitenin yerleşim planı ve çalışmaya katkı sağlayan katılımcıların bulunduğu lejant, araştırmacı tarafından hazırlanarak Şekil 8'de sunulmaktadır.

Şekil 8. Çalışma alanı yerleşim planı

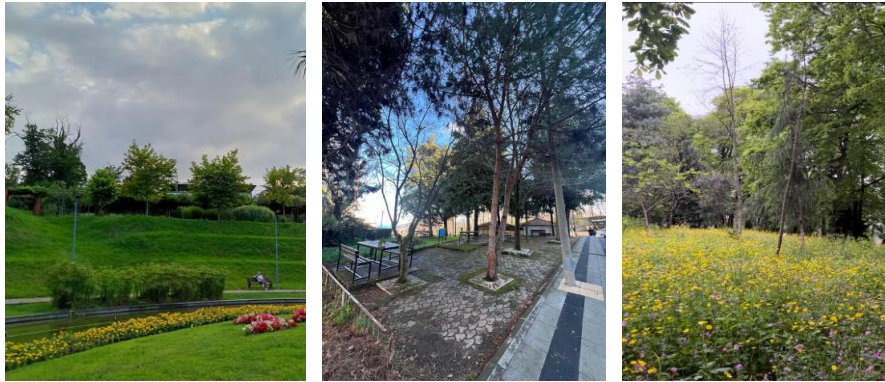
Araştırma evreninde her binanın münferit bahçesi bulunmamaktadır. Örneklem oluşturulurken kendine ait bahçe kullanımını olan binalar seçilmiştir. Örneklem, ilgilenilen evrenin belli alt gruplarının özelliklerini gösteren ve ulaşılabilen sayıdaki katılımcılar ile oluşturulmuştur.

Bu tezin alan çalışmalarının gerçekleştirildiği Atakent Sitesi'nde müstakil konut mülk sahiplerinin birçoğu sitede yaşamamaktadır. Araştırma sırasında sitede bulunan dairelerin bir kısmının kullanımda olmadığı tespit edilmiştir. Birkaç dairenin ilk inşa edildiği günkü gibi ısıtma sistemi olmadan sadece yaz aylarında kullanılmakta olduğu bilinmektedir. Kullanılmakta olan ve bu tez çalışmasına katılım sağlayan kullanıcı sayısı toplam 14'tür (Tablo 1).

Tablo 1. Mevcut konut sayısı ve örneklem grubu dağılımı

	Müstakil bahçe içi 3 katlı konut	Müstakil bahçe içi zemin kat	Müstakil bahçe içi zemin kat + bağımsız dubleks
Mevcut daire sayısı	51	40	5
Kullanımda olan daire sayısı	29	19	3
Katılımcı sayısı	6	5	3
Katılımcı numarası	K5	K1	K3
	K8	K2	K13
	K9	K4	K14
	K10	K6	
	K11	K7	
	K12		

Sitenin yakın çevresinde Trabzon Botanik Bahçesi, çocuk oyun parkları, sitenin ortak alanı olarak kullanılmakta olan çeşitli büyüklüklerde yeşil alanlar bulunmaktadır (Şekil 9).

Şekil 9. Site yakın çevresinde bulunan park ve bahçeler

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

3.1. Araştırmacı Gözlemlerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde araştırmacıya ait gözlemlerden elde edilen bulgulara yer verilmektedir. Sitenin yerleşimi planlanırken, bahçe alanlarının ortak alan olduğu kabulü ile yola çıkmıştır. Sitenin mimarı tarafından herhangi bir alan sınırlaması yapılmamasına rağmen, zaman içerisinde kullanıcıların kendi konut alanlarına ait sınırları öne çıkarma eğiliminde oldukları tespit edilmiştir.

Müstakil bahçeli evlerden oluşan blokların bazıları zemin kat ve zeminden bağımsız dubleks daireler olacak şekilde iskân edildiğinden zaman içerisinde ortak bahçe kullanım şekli verimli olamamıştır. Sonuç olarak zemin kat daire kullanıcıları, bahçe kullanımlarını ihtiyaçları doğrultusunda domine etmiş ve şekillendirmiştir (Şekil 10).

Şekil 10. Zemin kat bahçe sınırı belirlenmesi

Bazı site sakinleri tarafından kendi evlerine yakın konumda bulunan ortak yeşil sahanın kullanımını kısıtlamak amaçlı mevcutta bulunan demir kapılar kilitlemiş ve diğer site sakinlerinin girişi büyük oranda engellenmiştir. Ortak alanların bakımı ve güvenliğinin sağlanabilmesi için birlikte hareket edilemediğinden zamanla bu kısıtlama davranışları sitede yaşayan diğer kullanıcılar tarafından kanıksanıp kabul edilmiştir (Şekil 11).

Şekil 11. Kullanıma açık olmayan ortak alan

Başlangıçta Şekil 12’de (Köse Doğan ve Küçük, 2012) görüldüğü gibi tamamen beyaz dış cephe rengine sahip olan sitenin, yine kullanıcılar tarafından farklı renklere boyandığı görülmektedir. Zaman içerisinde kullanıcılar farklı gereksinimleri doğrultusunda hem bahçe kullanımlarında hem dış cephe renklerinde çeşitlilik sağlamıştır.

Şekil 12. Dış cephe rengi öncesi ve sonrası

Bazı kullanıcılar ortak alanlarda kendi özel ihtiyaçlarını karşılamak için çeşitli izler bırakarak kendilerine ait bir alan belirlemektedir. Örneğin evine yakın bir konumdan geçen yürüyüş yolu üzerinde motosikletini park eden bir site sakini motorunun olmadığı zamanlarda dahi bu alanda motosikletini örttüğü branda, tamir çantası gibi elemanlarla izini bırakarak komşularına bu işlev özelinde alanını belirlediğini hissettirmektedir (Şekil 13).

Şekil 13. Alan belirlenmesi

Kullanıcılar konutlarının çevresinde kontrol edebileceklerinden büyük bir alan yer alıyorsa işgal etmeyi uygun buldukları büyüklükteki alanı bahçe duvarı gibi sınır öğeleri, farklı zemin kaplamaları ve yeşil öge ile belirleyip sorumluluk alanlarını netleştirmiştir. Kimi site sakinleri egemenlik alanının belirgin bir şekilde fark edilmesi için ortak alanı bahçe kapısı ile bölüp caydırıcı olabilecek tabelalar asmaktadır (Şekil 14).

Şekil 14. Sorumluluk alanı, sınır belirlenmesi

Sitenin inşası sırasında güvenlik amaçlı takılmış olan pencere ferforje korkuluk ve panjurlar zamanla eskimiştir. Kullanıcıların, ferforje korkulukları yenileme sırasında arzu ettikleri işlevsel değişiklikleri yaptıkları gözlenmiştir. Birçok kullanıcı yenileme sırasında Şekil 15’de görüldüğü gibi pencerelerinin önüne çiçek saksıları koyarak süsleyebilecekleri tasarımlara sahip ferforje korkuluk tercih etmektedir.

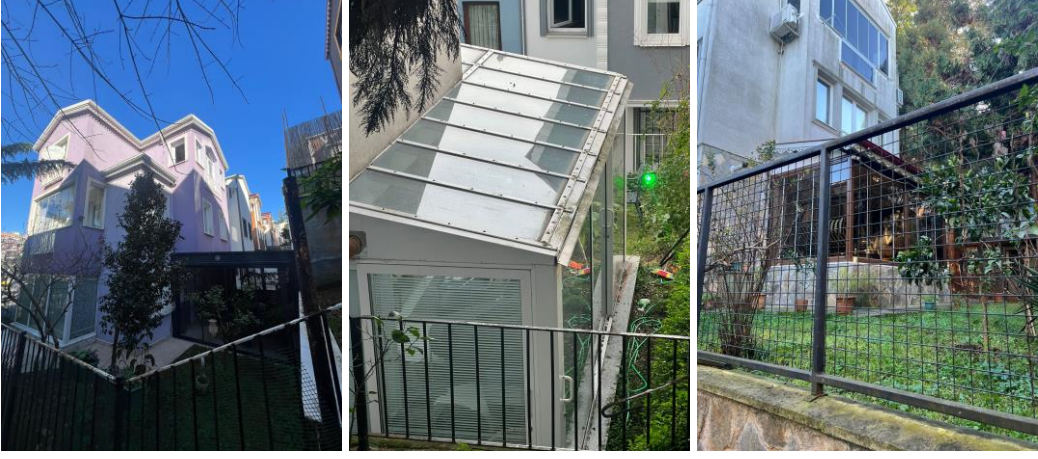
Şekil 15. Eski kepenk sistemi ve yeni ferforje pencere korkulukları

Site sakinleri zamanla plan ve cephe bazında işlevsel değişiklikler yapmışlardır. Kullanıcılar, uygun olan binaların sağır cephelerinde pencere açarak ya da mevcut pencerelerin boyutunu değiştirerek gün ışığından daha fazla yararlanmaktadır. Kimi kullanıcılar daire kapısı bahçeye açılacak şekilde plan değişikliği yapmıştır. Bunun yanı sıra kullanımda olmayan bir sahaya kapı açılarak bahçe kullanımı elde etmek gibi işlevsel faydalar sağlanmaktadır (Şekil 16).

Şekil 16. Cephe değişiklik yapılan pencere kullanımları

Birçok kullanıcı küçük metrekareye sahip olan zemin katlardaki yaşam alanlarını, Şekil 17'de görüldüğü gibi bahçelerinin uygun olan kısımlarına konutla bağlantılı kış bahçesi inşa ederek genişletmektedir. Ayrıca bu şekilde bahçe ile daha işlevsel bir bağlantı da sağlayarak bahçe kullanımını çeşitlendirmektedir.

Şekil 17. Farklı kış bahçesi örnekleri

Arazi koşulları gereği bahçe kullanımı olmayan fakat tip proje gereği bahçeye açılacak şekilde inşa edilen alanlarda kullanıcılar dolgu yapmak suretiyle bahçelerini kullanışlı hale getirmiş ya da mevcut boşluğu balkona dönüştürmüştür. Evlerinin uygun yerinden bahçeye çıkma yapıp mekâna metrekare kazandıran kullanıcılar da mevcuttur (Şekil 18).

Şekil 18. Plansal boyutta yapılan işlevsel değişiklikler

Birbirine çok yakın tasarlanmış konut blokları bahçe sınırlarını yüksek ve farklı materyaller kullanarak belirlemektedir. İklimsel özellikler göz önüne alındığında işlevsel olmayan bambu seperatörler dahi kişisel tercihlerine uygun şekilde kullanılmaktadır. Bununla birlikte yüksek sarmaşık bitkilerinin de seperatör olarak kullanıldığı gözlenmektedir (Şekil 19).

Şekil 19. Farklı seperatör kullanımları

Birçok bahçede mevcut sınır öğelerinin yanı sıra saydam file gerildiği gözlemlenmektedir. Kullanıcılar, bahçelerinde yetiştirdikleri bitkileri site içinde yaşamakta olan kedilerden koruyabilmek için bu fileleri kullanmaktadır (Şekil 20).

Şekil 20. Farklı file seperatör kullanımları

Site içerisinde yetiştirilmiş çokça ağaç bulunmaktadır. Bazı blokların çok yakınlarına sık bir şekilde ağaç dikildiği görülmüştür. Özellikle yola yakın konumlanan bloklarda oturan kimi kullanıcıların her daim yeşil yapraklı kalabilen ağaçları Şekil 21’de görüldüğü gibi doğal mahremiyet sağlayıcı bir öğe olarak kullanmakta olduğu gözlemlenmiştir.

Şekil 21. Farklı ağaç kullanımları

Site sakinlerinin bahçelerinde ve giriş kapılarında kişiselleştirme yapmak maksatlı çeşitli dekoratif ürünler yerleştirdikleri gözlenmiştir. Aynı zamanda ev girişlerini, duvarlarına ve kapılarına yaptıkları resimlerle ya da kapı önüne yerleştirdikleri saksı ve heykellerle farklılaştırıp zenginleştirmektedirler. Bazı kullanıcılar kendi bahçeleri ve kapı önlerini kişiselleştirmekle kalmayarak bahçelerinin önlerinde bulunan ve zamanla yıpranmış olan yürüyüş yolları ve merdivenlerin de döşemelerini değiştirmiş ve yenilemiştir. Ortak alanlarda çiçekler büyütüp renkli süslemelerle dekorasyon yapan kullanıcılar da gözlemlenmiştir. Sözü edilen kişiselleştirme ve dekorasyon öğelerine Şekil 22’de yer verilmiştir.

Şekil 22. Farklı dekoratif öğelerin kullanımı

Şekil 22'nin devamı

Kullanıcıların, ortak kullanım alanlarında temizlik ve bakım gibi sorumlulukların sınırlarını netleştirmek için kullanım alanlarını çeşitli şekillerde belirledikleri gözlenmiştir (Şekil 23). Bu seperatörlerin aynı zamanda ev girişlerini ortak sirkülasyon alanından ayırmak için kullanıldığı gözlemlenmiştir. Bu şekilde yarı kamusal alandan özel alana geçen bir eşik elde edilmiştir. Bu farklılığı sağlamak için bazı site sakinlerinin ortak alan yer

döşeme malzemesini kendi tercihleri doğrultusunda değiştirdikleri gözlenmiştir. Mevcut eski taş döşemelerin temizlik sorunu bu değişiklik için makul bir başka gerekçedir.

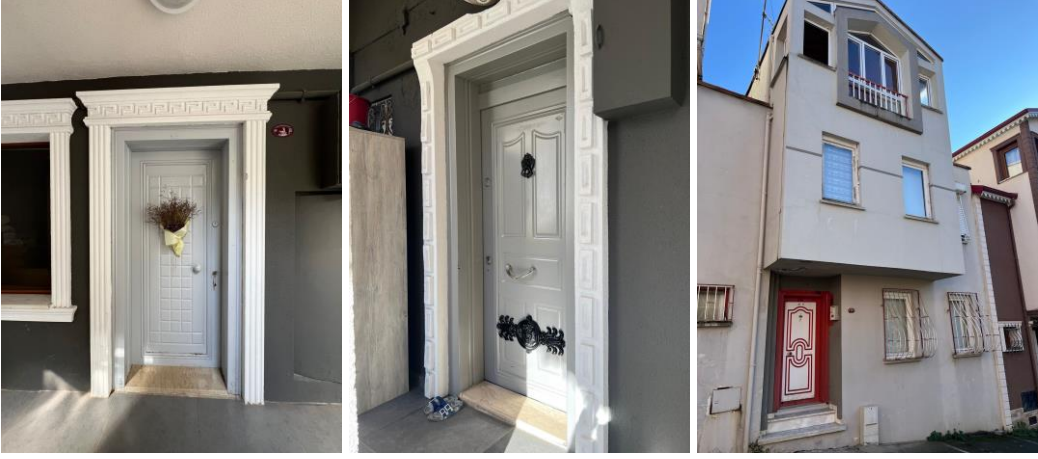
Şekil 23. Sorumluluk alanını belirlenmesi

Site sakinlerinin bahçelerinde süs bitkisi, çiçek gibi botanik ve küçük çaplı da olsa sebze yetiştiriciliği yaptığı gözlenmiştir. Küçük bahçe kullanımına sahip kullanıcıların tüm alanı sert zemin ile kapatmayı toprak bordür kullanmayı tercih ettikleri de gözlenmiştir. (Şekil 24).

Şekil 24. Botanik ve tarım öğelerinin kullanımı

Site sakinlerinin zamanla eskiyen, yıpranan ya da modası geçtiği düşünülen kapı, pencere korkuluğu ya da sınır öğelerini değiştirmek yerine boyayıp tadilat yapmayı tercih ettikleri gözlenmiştir (Şekil 25).

Şekil 25. Yenileme, yeniden kullanım

Sitenin yerleştiği arazi şartları gereği doğan yüksek kot farkları istinat duvarları ile tolere edilmiştir. Zamanla kullanıcılar istinat duvarlarının görünümünü kendi kişisel ihtiyaçları doğrultusunda şekillendirmiştir. Bu çeşitlilik Şekil 26’da örneklenmiştir.

Şekil 26. İstinat duvarı örnekleri

Site içinde bulunan bahçe duvarlarının tasarımında da bir dil birliğinden söz edilememektedir. Yine kullanıcıların kişisel tercihlerine göre şekillendiği gözlenmektedir. Kimi kullanıcılar duvarlarını kendi el emekleri ile kişiselleştirmektedir. Bu kişiselleştirme örnekleri Şekil 27’de verilmiştir. Ortak alanda yapılan alt yapı çalışmaları tamamlandıktan sonra merdivenlerin onarımı tamamlanmamış ve güvenlik sorunu olarak kalmıştır. Bazı site sakinleri evlerinin önlerini kendi imkânları ile tamir etmişlerdir.

Şekil 27. Bahçe duvar tasarımı örnekleri

Gözlemlerden elde edilen verilerle kullanıcıların ihtiyaçları doğrultusunda gerçekleştirdikleri kendileme davranış motivasyonlarının fiziksel ve psikososyal etmenlerden kaynaklı olduğu tespit edilmiştir. Bu farklı gereksinimler çoğunlukla beraberinde aynı davranışları getirmiş olsa dahi bir çeşitlilik ortaya koymuştur. Buradan hareketle gruplandırılan gözlem verileri, çeşitli görsellerle desteklenerek Tablo 2’de sunulmaktadır.

Tablo 2. Fiziksel ve psikososyal etmenlere dayalı gözlemler

Gereksinimler		Davranışlar	Fotoğraflar
Fiziksel Etmenler	Psikososyal Etmenler		
Isı yalıtımının sağlanması	Fark oluşturma/ temsiliyet	Dış cephede ısı yalıtımı yapılması ve farklı renklerde boyanması	

Tablo 2'nin devamı

Bahçe alanına sahip olmak	Egemenlik alanını belirlemek	Kot farkını tolere edecek şekilde dolgu ya da tesviye yapması	
Gün ışığından faydalanılması	Güvenlik ve temsiliyet	Panjur yerine saksı konulabilecek tasarıma sahip bombeli ferforje pencere korkuluğu yapılması	
Her iklimsel şartta bahçenin kullanılabilmesi	Konfor ve mahremiyet sağlanması	Uygun alanlarda kış bahçesi gibi yarı kapalı alanların tesis edilmesi/ sundurma yapılması vb.	
Depolama alanı	Alansallık, bölge savunusu, bağ kurma	Bahçe ya da ortak alanların bir bölümünün bireysel ihtiyaçlar için zapt edilmesi	

Tablo 2'nin devamı

<p>Gün ışığından daha fazla faydalanılması</p>	<p>Evin işlevsel hale getirilmesi ve konfor sağlanması</p>	<p>Tasarım aşamasında planlanmamış olmasına rağmen işlevsel olarak uygun alanlarda pencere, kapı açılması ya da mevcut pencerelerin büyütülmesi</p>	
<p>Bahçede su ögesi</p>	<p>İşlevsellik/ Kişiselleştirme</p>	<p>Bahçede bulunan su ögesinin özel tasarlanmış bir çeşme olarak bahçe odağında konumlandırılması</p>	
<p>Ağaçlandırma</p>	<p>Mahremiyet</p>	<p>Evin yakınlıklarına her daim yeşil yapraklı kalabilen ağaç dikilmesi</p>	
<p>Fiziksel mesafe/ Yakınlık</p>	<p>Mahremiyet/ Temsiliyet</p>	<p>Bahçe duvarlarının farklı materyallerle yükseltilmesi</p>	

Tablo 2'nin devamı

<p>Karanlıkta hareket özgürlüğü</p>	<p>Temsiliyet/ Dekorasyon/ Güvenlik</p>	<p>Farklı tasarımlarda aydınlatma elemanlarının yerleştirilmesi</p>	
<p>Evin planını genişletme</p>	<p>Mahremiyet/ Hobiler için alan temini/ Alansallık</p>	<p>Bahçe içinde uygun bulunan bir alanı zemin kat planına dahil edecek şekilde genişletme yapılması</p>	
<p>Fiziksel bahçe sınırlarının belirlenmesi</p>	<p>Temsiliyet/ Mahremiyet/ Fark oluşturmak</p>	<p>Bahçe sınırlarının farklı materyaller ile tasarlanması (yan yana iki farklı bahçenin çit tercihleri)</p>	
<p>Isınma ve depolama alanı</p>	<p>Düzen/ Temsiliyet/ Kendileme</p>	<p>Şömine ya da soba için kullanılacak odunların depolanması</p>	

3.2. Anketlere İlişkin Bulgular

Anketin ilk bölümünde katılımcılara demografik verilerin elde edilmesi için gerekli sorular yöneltilmiştir. Demografik bilgilerin değerlendirildiğinde ulaşılan bilgiler aşağıdaki gibidir:

- 35 yaş üzeri kullanıcılar çoğunluktadır.
- Eğitim durumu lise ve lisans mezunu yoğunluktadır.
- Kullanıcılar aktif çalışma hayatı içinde ya da emeklidir.
- Bir veya iki kişi yaşayanların oranı fazla olmakla beraber evlerinde beş ve üzeri kişi yaşayanlar da bulunmaktadır.
- Genel kullanım memnuniyet oranı çoğunluktadır. Bu çoğunluğun içerisinde 5 ve üzeri kişi yaşayanlar da vardır.
- Kalıcı ya da geçici kullanıcı olmanın mekânı kendileme çeşitliliğine etkisi olup olmadığının tespiti için mülkiyet durumu değişkeni sorulmuştur.
- Evcil hayvan besleyenlerin oranı düşük olmakla birlikte ortak alanlarda kedilerin beslenmesini sorun etmeyen kullanıcı sayısı çoğunluktadır. Kullanıcıların çoğu kedilerin, özel bahçelerine girip çiçeklerine zarar vermesini önlemeye çalışmaktadır.
- Katılımcıların evlerinde kaç yıldır yaşadıkları bilgisiyile ikamet edilen süre bağlamında ev ile kurulan bağ açığa çıkarılmıştır.

Demografik bilgilerin derlendiği bu bölümde kullanıcılardan alınan yanıtlar Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Kullanıcılara ait demografik veriler

Kullanıcı	Cinsiyet	Yaş	Eğitim	İkamet Yılı	Mülkiyet	Nüfus	Evcil Hayvan
K1	Kadın	37	Y. lisans	7	Kira	2 kişi	-
K2	Kadın	48	Lise	1	Kira	1 kişi	2 kedi
K3	Kadın	55	Ön lisans	20	Ev sahibi	2 kişi	Kaplumbağa
K4	Kadın	50	Orta okul	13	Ev sahibi	3 kişi	-
K5	Kadın	81	Orta okul	15	Ev sahibi	2 kişi	-
K6	Kadın	65	Lisans	31	Ev sahibi	2 kişi	-

Tablo 3'ün devamı

K7	Kadın	38	Lisans	2	Kira	1 kişi	-
K8	Kadın	69	Lise	6	Kira	3 kişi	-
K9	Erkek	45	Lisans	5	Ev sahibi	4 kişi	-
K10	Kadın	49	Ön lisans	14	Ev sahibi	5 kişi	-
K11	Kadın	62	Lise	27	Ev sahibi	2 kişi	-
K12	Kadın	36	Y. lisans	5	Ev sahibi	3 kişi	-
K13	Kadın	49	Lisans	17	Ev sahibi	7 kişi	-
K14	Erkek	75	Lisans	30	Ev sahibi	2 kişi	-

Anketin ikinci bölümünde katılımcılara evlerine dair genel bilgiler, plan türleri ve çevresi ile kurduğu ilişki bağlamında sorular yöneltilmiştir. Öncelikle kullanıcılardan ikamet ettikleri evlerine dair alınan genel bilgiler Tablo 4'te verilmiştir. Evlere ait genel bilgiler değerlendirildiğinde ortaya çıkan sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 4. Konuta dair genel bilgiler

Kullanıcı	Kat sayısı	Metrekare	Ev giriş kapısı	Hobiler için alan
K1	Zemin kat	55 m ²	Daire ve bahçe	Kısmen var
K2	Zemin kat	55 m ²	Daire ve bahçe	Var
K3	3 kat + zemin kat	240 m ²	Daire ve bahçe	Var
K4	Zemin kat	55 m ²	Daire ve bahçe	Yok
K5	Zemin kat dahil 3 kat	200 m ²	Daire ve bahçe	Yok
K6	Zemin kat	55 m ²	Daire	Yok
K7	Zemin kat	55 m ²	Bahçe	Yok
K8	Zemin kat dahil 3 kat	200 m ²	Daire ve bahçe	Var
K9	Zemin kat dahil 3 kat	200 m ²	Daire ve bahçe	Var
K10	Zemin kat dahil 3 kat	200 m ²	Daire	Var
K11	Zemin kat dahil 3 kat	200 m ²	Daire + bahçe	Kısmen var
K12	Zemin kat dahil 3 kat	200 m ²	Daire + bahçe	Var
K13	3 kat + zemin kat	240 m ²	Daire + bahçe	Kısmen var
K14	3 kat + zemin kat	240 m ²	Bahçe	Var

Katılımcıların birçoğu evlerine giriş için daire kapısını kullanmaktadır. Zamanla bahçe kullanım yoğunluğu ve rahatlığına göre daire kapısını iptal edip bahçeden eve giriş için yeni kapı açan kullanıcılar bulunmaktadır. Kullanıcı 7 mevcut daire kapısını hiç kullanmayıp sadece bahçeye açılan kapı ile evine salon ya da mutfağından girmektedir. Kullanıcı 14 engelli çocuğunun rahat hareket edebilmesi için dubleks dairesinin altındaki zemin kat daireyi satın aldığını, bu dairenin mevcut kapısını tamamen iptal edip bahçeden yeni bir kapı açarak zemin kat ve üst kat daireyi birleştirdiğini belirtmektedir (Şekil 28).

Şekil 28. Kullanıcı 14 daire kapısı yerinin değişikliği

Bahçe kullanımına etkisi olabileceği varsayıldığı için çeşitli büyüklüklere sahip evlerde yapılan bu çalışmada kullanıcılara hobileri için yeterli alana sahip olup olmadıkları sorulmuştur. Zemin kat kullanıcıları hobileri için yeterli alan olmadığını söylerken, çok katlı konut kullanıcıları yeterli alanın olduğunu vurgulamıştır. Kullanıcı 3, zemin kat daireyi satın almalarının nedenini “Zemin katta kendime ait bir hobi odası yapmak istiyorum. Bahçede bulunan çeşmeyi leğen ve çimento ile yaptım.” diyerek açıklamıştır. (Şekil 29).

Şekil 29. Kullanıcı 3'ün bahçe ve hobi çalışmaları

Kullanıcı 7, zemin katta bulunan evinin çok küçük olduğunu fakat bahçesinin çok işe yaradığını “Dikiş dikmek için evimde yeterli alan bulunmadığında kimi zaman dikiş makinamı bahçeye çıkarıp dikiş yapıyorum.” şeklinde ifade etmiştir (Şekil 30).

Şekil 30. Kullanıcı 7'ye ait bahçe kullanım örneği

Kullanıcı 9 resim öğretmeni olduğuna ve peyzaj işleri ile meşgul olmayı çok sevdiğine vurgu yapmıştır. “Hobi alanım aslında bahçem oluyor.” diyen kullanıcının bahçesinde yapmış olduğu peyzaj çalışmalarına ait çeşitli görseller Şekil 31’de verilmiştir. Bahçesinin ve evinin tüm duvar ve zemin döşeme işlerini kendi eliyle yaptığını vurgulayan Kullanıcı 9 bu eve bahçe ve tadilat işleri gibi hobilerini hayata geçirmek için taşındıklarını belirtmektedir.

Şekil 31. Kullanıcı 9'a ait bahçe hobi alanı

Kullanıcı 8, 12 ve 14 de bahçelerinde tarım ve botanik yapmak gibi hobilerini hayata geçirmekte olduklarını aktarmaktadır. Kullanıcı 8 bahçesi ve hobileri ile alakalı olarak “Ben apartmanda yaşarken de saksılarda sebzelerimi yetiştirirdim. Şimdi genişçe bir bahçemiz olduğu için mısır bile dikiyoruz. Torunumla bir korkuluk da yaptık. Korkuluğun beresini de ben ördüm. Böyle eğlenceler de oluşabiliyor.” demektedir. Kullanıcı 12 ise yıllardır apartman dairesinde yetiştirdiği ata tohumu domates ve diğer sebzelerini rahatlıkla büyütebilmek için özellikle bahçeli bir eve taşınmayı istediğini belirtmiştir. Bu ihtiyacını “Evim manzaralı olmasa dahi kendime ait bir bahçemin olması yeterli ve bu beni çok mutlu ediyor.” diye ifade etmektedir. Kullanıcı 14 en özenli hobisinin bahçe ve tarlası ile ilgilenmek olduğunu belirtmektedir. Bodrum katta bahçe ile bağlantılı bir kapı açabilme şansı bulan Kullanıcı 14 tarlasında sebzelerin, bahçesinde meyve ağaçlarının yetişmesini ve bunların göze güzel gelecek şekilde düzenli olmasını çok önemseydiğini belirtmektedir (Şekil 32).

Şekil 32. Kullanıcı 12 ve 14’e ait botanik ve tarım uygulamaları

Anketin üçüncü bölümünde katılımcılardan evlerinde ve bahçelerinde kendilerinin yaptığı ya da önceden yapıldığını bildikleri yapısal ve yapısal olmayan değişikliklere ilişkin bilgi edinilmiştir. Kullanıcıların çoğunluğu ev ve bahçelerinde yapısal ve yapısal olmayan değişiklikler yaptıklarını belirtmektedir. Kullanıcı 1, 2, 7 ve 8 yapısal bir değişiklik yapmadıklarını ve daha önce yapılan değişiklikleri kullanmaktan memnun olduklarını söylemektedir. Bu dört kullanıcı evlerini kiralarken yapısal değişikliklerin bu evi tercih etmelerinde önemli olduğunu vurgulamaktadırlar. Kullanıcı 7 düşüncelerini “Büyük bir bahçemin olmasını seviyorum. Evden bahçeye açılan alanı ana bahçeden bir duvarla

Evleri ile birlikte birçok kullanıcı yaşam alanlarını daha işlevsel bir hale getirebilmek için bahçelerinde de yapısal ve yapısal olmayan değişiklikler yapmıştır. Kullanıcı 1 evlerine ait bahçenin ev sahibinin araziyi tamamen doldurması sonucu elde edildiğini öncesinde evlerinden hemzemin çıkışla kullanılacakları bir bahçesi olmadığını belirtip bahçenin düzenlenmesi ile düşük metrekaresine sahip evin daha işlevsel hale geldiğini ifade etmiştir. Bunun gibi değişikliklerle birlikte ortaya çıkan bazı problemlerin kullanıcılar tarafından özgün çözümlerle bertaraf edildiği tespit edilmiştir. Örneğin bahçesinde dolgu ve sert zemin anlamında yapısal değişiklik yapan birçok kullanıcı tekrar çimlenmenin sağlanması hususunda zorlandıklarını belirtmektedir. Bu konuda çok fazla araştırma yaptığını vurgulayan Kullanıcı 12, yüzey örtücü bir sarmaşık bulduğunu ve gün ışığına fazlaca ihtiyaç duymayan bu sarmaşığı diktikten sonra bahçesinde görmek istediği çim görüntüsüne bir nebze olsun kavuştuğunu belirtmektedir. Kullanıcıların bahçelerinde hangi alanlarda değişiklikler yaptıkları Tablo 6’da listelenmiştir.

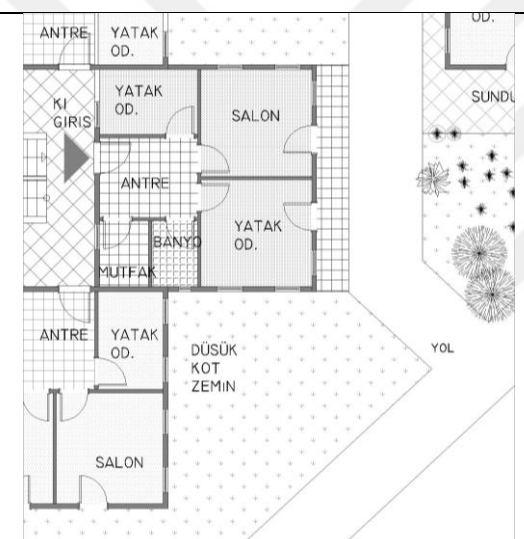
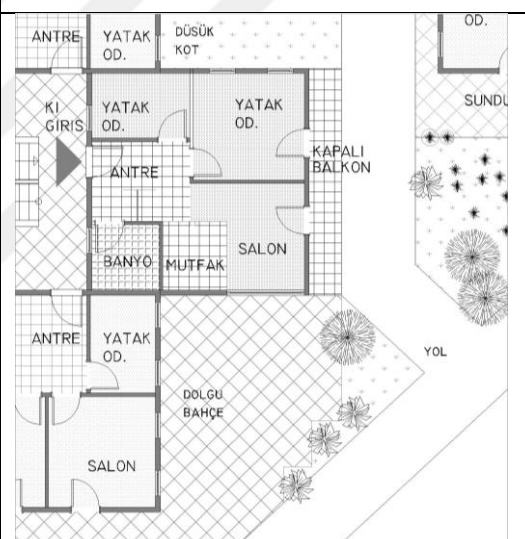
Tablo 6. Bahçede yapılan değişiklikler

	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12	K13	K14
Dolgu/Tesviye	✓		✓						✓	✓		✓	✓	✓
Ağaç	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓		✓	✓	✓
Botanik		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Tarım							✓	✓		✓		✓		✓
Mobilya/Dekor	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Aydınlatma	✓		✓			✓	✓		✓	✓			✓	
Güvenlik			✓	✓	✓					✓	✓		✓	✓
Sınır elmanı			✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓		✓	✓
Kış bahçesi/ Veranda			✓			✓						✓		
Bahçe genişletme/ Daraltma			✓		✓	✓				✓		✓	✓	✓
Döşeme	✓		✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓
Bahçe duvarı/Çit			✓				✓			✓			✓	✓

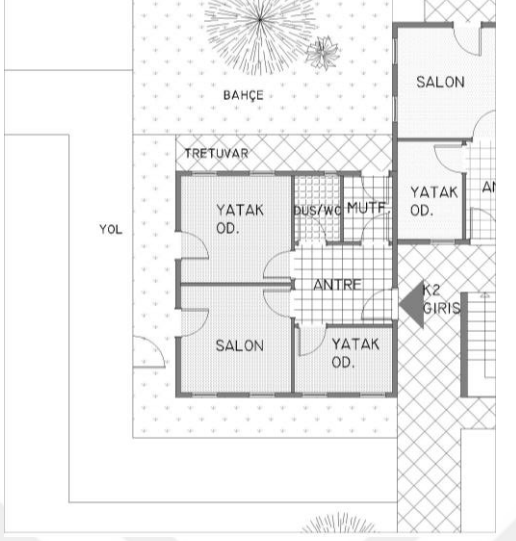
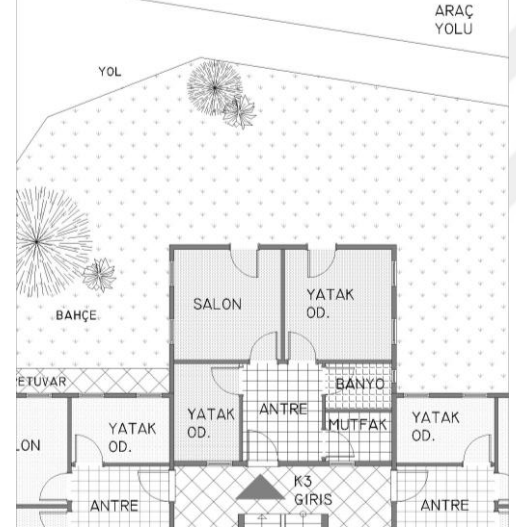
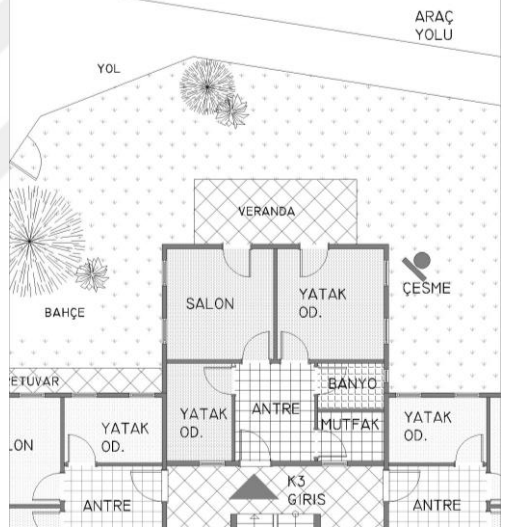
Kullanıcılardan alınan bilgilere göre bahçelerine açılan mekânların çoğunlukla salon ve mutfak olduğu öğrenilmiştir. Tip plan gereği bazı zemin kat evlerin yatak odaları da bahçeye açılmaktadır. Bu plana sahip evlerin kullanıcıları, yatak odasından ve salondan açılan kapılarla aynı alana ulaştığını ve bu kapıyı kullanmaya gerek kalmadığını belirtmektedir.

Sitede inşa edilen mevcut tip planlar ve bu planlar üzerinde zaman içerisinde yapılan değişiklikler, katılımcılardan alınan veriler doğrultusunda “Tip Plan” ve “Yapılan Değişiklikler” adı altında çizimlerle desteklenerek Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Tip planlar ve yapılan değişiklikler

		TIP PLAN	YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER
KULLANICI 1			
		Mevcut salon ve yatak odasının yeri değiştirilmiştir. Mutfak ile banyonun yeri değiştirilmiştir. Salon ve mutfak açık plan olarak çözülmüştür. Antrede metal bir seperatör aracılığıyla vestiyer ve buzdolabı alanı sağlanmıştır. Kot farkı bulunan bahçeye dolgu yapılmış ve sert zemin ile kaplanmıştır. Salonun dolgu yapılan alana dek gelen pencereleri genişletilmiş ve kapı eklenerek bahçe kullanımı sağlanmıştır. Evin salonundan balkona açılan kapı iptal edilmiş yerine gün ışığından faydalanmaya devam edilmesi için pencere yapılmıştır. Balkon camla kapatılmıştır.	

Tablo 8'in devamı

KULLANICI 2		
Plan bazında yapısal bir değişiklik yapılmamıştır.		
KULLANICI 3		
<p>Bahçeye çıkışta kot farkı dolgu yapılarak tölere edilmiştir. Dolgu üzerine sert zemin kaplaması yapılarak bir veranda elde edilmiştir. Bahçeye bağımsız bir bahçe kapısı yapabilmek için toprak zeminde boşaltma ve birkaç basamak yapılmıştır. Böylece bahçeye yoldan müstakil bir giriş sağlanmıştır. Bahçeye el yapımı özel tasarım bir çeşme yerleştirilmiştir.</p>		

Tablo 8'in devamı

KULLANICI 4		
	<p>Plan bazında bir değişiklik yapılmamıştır. Salon ve yatak odasından bahçe çıkılan alanda sundurma yapılmış sabit sac örtü ile örtülmüştür. Bahçe demir çitlerle çevrilmiş bahçe kapısı eklenmiştir. Bahçe içine çok sayıda çiçek ve ağaç dikilmiştir.</p>	
KULLANICI 5		
	<p>Mutfak ve salon arası duvar iptal edilip açık plan yapılmıştır. Bahçe sınırı genişletilmiştir. Bahçede tasarlanan sert zemin önce mermer yapılmıştır fakat yağmurlu havalarda kullanışlı olmadığı için uygun bir seramik kaplama ile değiştirilmiştir. Bahçe içine çeşitli ağaçlar ve çiçekler dikilmiştir.</p>	

Tablo 8'in devamı

KULLANICI 6		
	<p>Tip planda bulunan küçük yatak odası yemek odasına dönüştürülmüş ve salon ile birleştirilmiştir. Daire girişi ortak alandan seperatörle ayrılmıştır. Evin etrafını saran bahçenin mutfak tarafına ahşap sundurma, salon tarafına kış bahçesi eklenmiştir. Zaman içerisinde bahçeye birçok ağaç dikilmiştir.</p>	
KULLANICI 7		
	<p>Büyük yatak odası iptal edilip mutfağa dönüştürülmüştür. Yeni yapılan mutfak ile salon arasında bulunan duvara servis penceresi açılmıştır. Eski mutfak yerine depo yapılmıştır. Salon ve mutfaktan çıkılmakta olan bahçeye sert zemin döşemesi yapılmıştır. Parepet duvarı ile bahçenin geri kalanından ayrılan bu kısım açılır-kapanır tente ile örtülmüştür. Sundurma parapetinin önüne çiçekler dikilerek peyzaj düzenlemesi yapılmıştır. Bahçe yoldan metal çitlerle ayrılmış ve bahçeye ayrıca bir bahçe kapısı eklenmiştir.</p>	

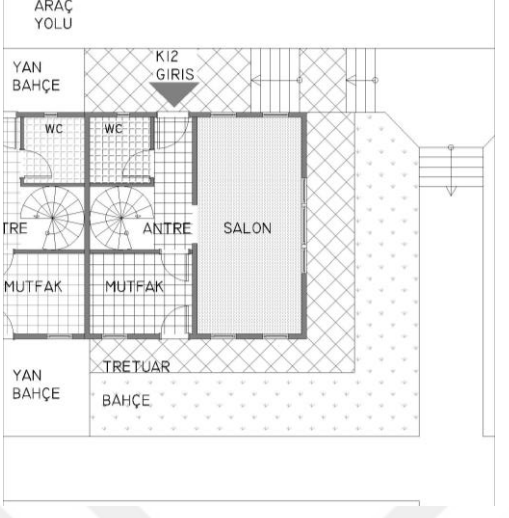
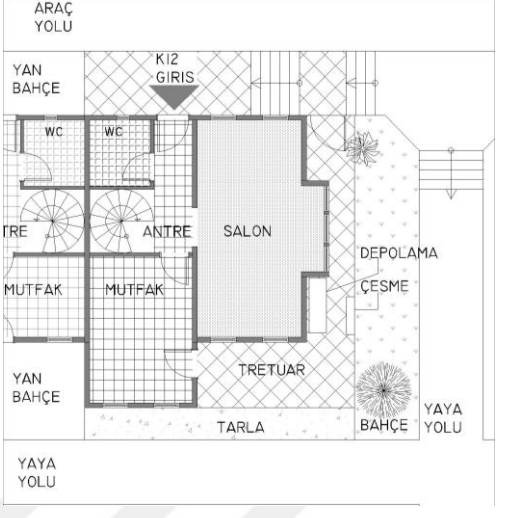
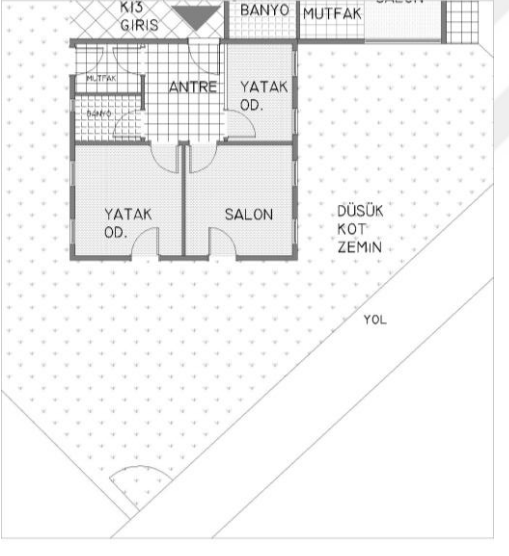
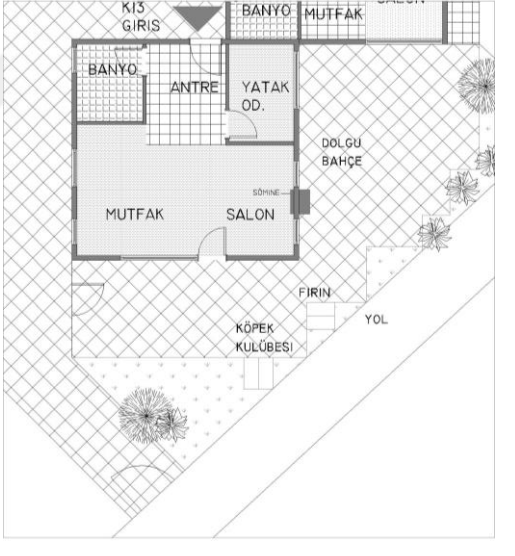
Tablo 8'in devamı

KULLANICI 8		
<p>Mutfak ve salon duvarı iptal edilip açık plan elde edilmiştir. Mutfak kapısı iptal edilmiştir. Salon penceresi genişletilmiştir. Salon döşemesi değiştirilmiştir.</p>		
KULLANICI 9		
<p>Mutfak ve salon arasında bulunan duvar iptal edilip açık plana geçilmiştir. Mutfak kapısı iptal edilmiştir. Bahçe tretuar döşemesi tamamıyla değiştirilmiştir. Bitişik bahçe sınırında bulunan seperatör değiştirilmiştir. Çeşitli peyzaj ve dekorasyon çalışmaları yapılmıştır. Bahçe kapısı eklenmiştir. Bahçe duvarlarına mermer parçalar ile özel olarak kaplama yapılmıştır. Pencereerde bulunan ferforje korkuluklar kaldırılmıştır.</p>		

Tablo 8'in devamı

KULLANICI 10		
	<p>Mutfak dışarıya doğru camekân şeklinde genişletilmiş bahçeden mekâna metrekare kazandırılmıştır. Ana araç yolu yanında bulunan istinat duvarı üzerinde müstakil bahçeye site dışından yeni bir bahçe kapısı açılmıştır. Böylece site ortak alanını kullanmak yerine özel bir giriş tesis edilmiştir. Bahçeye kamelya yapılmıştır.</p>	
KULLANICI 11		
	<p>Plan bazında bir değişiklik yapılmamıştır. Site inşa edilirken korunan çam ağaçları ev sahibi tarafından eve çok yakın ve sıkışık bulunduğu için kestirilmiştir. Böylece gün ışığından daha rahat istifade edildiği ifade edilmiştir.</p>	

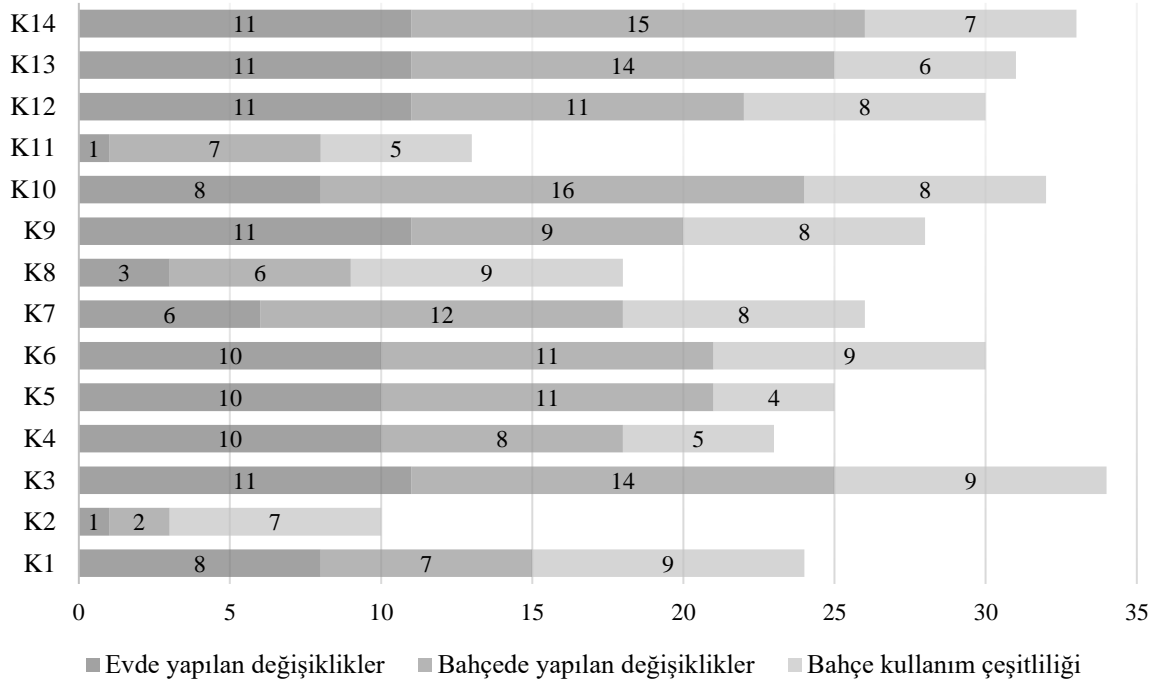
Tablo 8'in devamı

KULLANICI 12		
	<p>Mutfak dışarıya doğru genişletilmiştir. Salon 1. kat cumbası boyutunda bahçeye doğru genişletilmiştir. Salon penceresi genişletilmiştir. Bahçeye çeşme yaptırılmıştır.</p>	
KULLANICI 13		
	<p>Ebeveyn yatak odası ve mutfak iptal edilmiştir. Salon ve mutfak açık plan olarak yapılmıştır. Salona şömine yapılmıştır. Yeni mutfak tarafında kalan pencereler büyütülmüştür. Bahçeye açılan salon kapıları iptal edilip yerine büyük camekân yapılmıştır. Bahçede dolgu yapılarak, ortak alandan ahşap çitlerle ayrılmıştır. Bahçeye bir köpek kulübesi ve fırın eklenmiştir. Bahçenin tümüne çeşitli ağaçlar dikilmiştir.</p>	

Tablo 8'in devamı

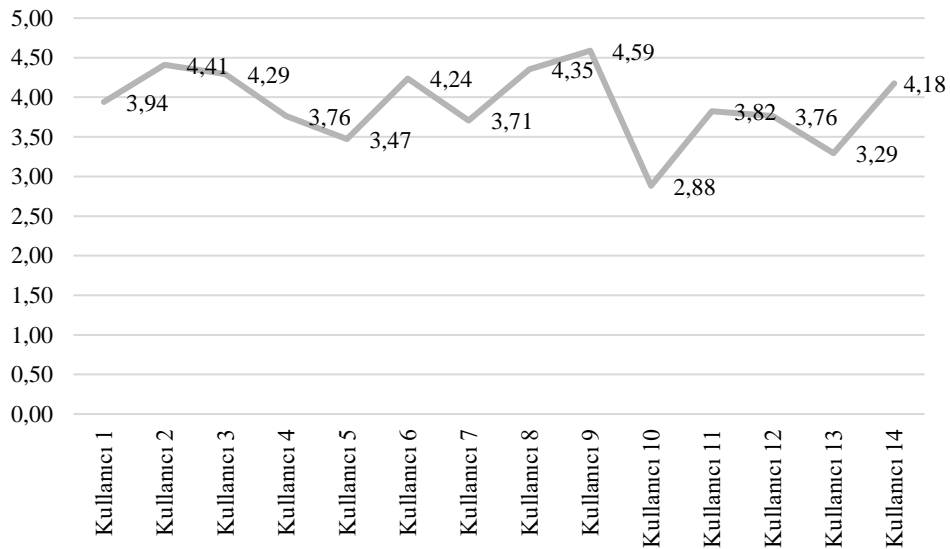
KULLANICI 14		
	<p>Zemin kat ile dubleks daire merdivenle birleştirilmiştir. Zemin katın daire kapısı iptal edilmiş ve özel bahçeden açılmıştır. Metal bahçe çiti ile ortak alandan ayrılmıştır. Bahçe içerisinde meyvelik ve tarım alanları çeşitli bölücülerle belirlenmiştir. Bodrum kattan arka bahçeye kapı açılmış ve tüm kotlardaki arazi aktif kullanılır hale getirilmiştir.</p>	

Anketin üçüncü bölümünden elde edilen veriler ışığında kullanıcıların ihtiyaçları doğrultusunda eve ve bahçeye ait sergiledikleri kendileme davranış çeşitliliği ve birim değerinden temsili Şekil 34'de sunulmaktadır. Şekil 34'te bulunan "Evde yapılan değişiklikler" Tablo 5, "Bahçede yapılan değişiklikler" Tablo 6 ve "Bahçe kullanım çeşitliliği" Tablo 7 referans alınarak oluşturulmuştur.

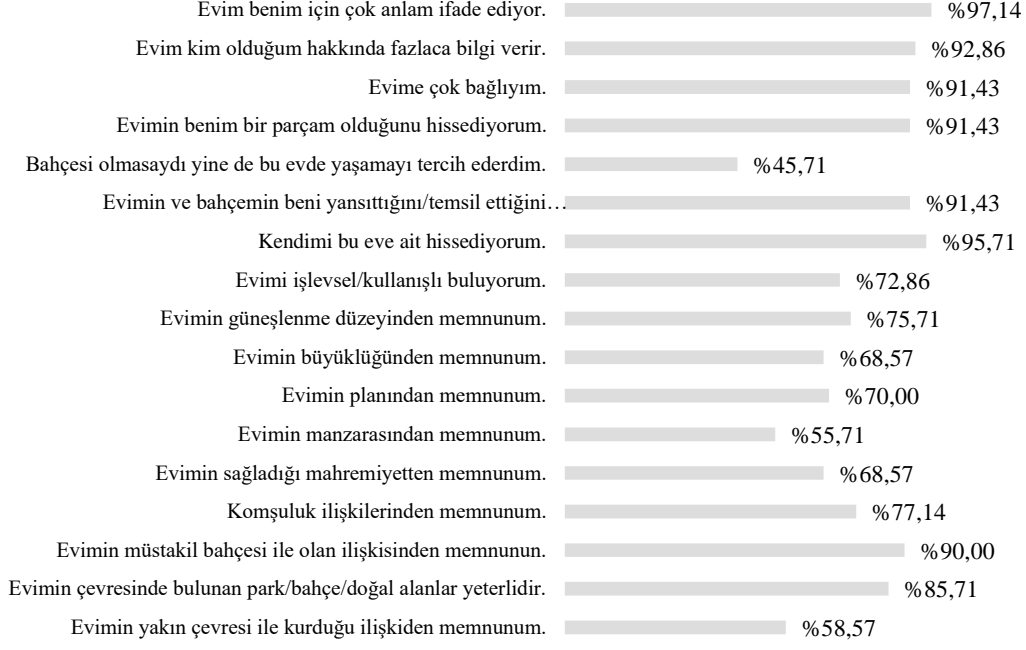
Şekil 34. Kullanıcı kendileme davranışı verilerinin birim değerleri

Anketin dördüncü bölümünde 5'li Likert tipi derecelendirmeli maddeler uygulanmıştır. Hazırlanan bu maddelerle ev, bahçe, yakın çevre, komşuluk birimlerine ilişkin duyulan memnuniyete ve bu bağlamda hissedilen aidiyet düzeyine dair veri elde edilmesi amaçlanmaktadır. Her bir kullanıcıya ait memnuniyete bağlı aidiyet ortalama değer Şekil 35'de verilmiştir.

Şekil 35. Kullanıcıların memnuniyete bağlı aidiyet düzeylerine ait ortalama değerler

5’li Likert tipi derecelendirmeli maddelerine verilen yanıtlar doğrultusunda tüm katılımcılara ait ortalama memnuniyete bağlı aidiyet değerleri Şekil 36’da verilmiştir.

Şekil 36. Ev ve yakın çevresine yönelik memnuniyete ait ortalama değerler

5’li Likert tipi derecelendirmeli maddeleri bağlamında elde edilen ortalama veriler kullanıcıların kendi ifadelerinden yararlanılarak aşağıda sıralanmıştır.

- Katılımcıların %58,57’si evinin yakın çevresi ile kurduğu ilişkiden memnuniyet duyduğunu belirtmektedir. Birçok kullanıcı memnuniyet oranının düşük olmasının sebebi olarak komşuluk birimlerinin çok yakın, iç içe denilebilecek mesafede olması olduğunu belirtmiştir.
- Kullanıcılar site yakınlarında botanik park, çocuk parkı, koru vb. yeşil alanların bulunmasından memnun olsalar da site olarak ortak bir dil oluşturulamadığından, ortak alanlara yeterli düzeyde bakım verilemediğinden şikâyet etmektedir. Bunun yanı sıra kullanıcılar kendi imkânlarıyla sağlamış oldukları ev-müstakil bahçe ilişkisinden ortalama %90,00 oranında memnuniyet duyduğunu bildirmektedir.
- Çoğunlukla tüm kullanıcılar evlerinin yakın çevresi ile kurduğu ilişkiden söz ederken mahremiyet sağlanmasının güç olduğunu vurgulamaktadır. Mahremiyet memnuniyeti ortalama %68,57 olduğu görülmektedir.

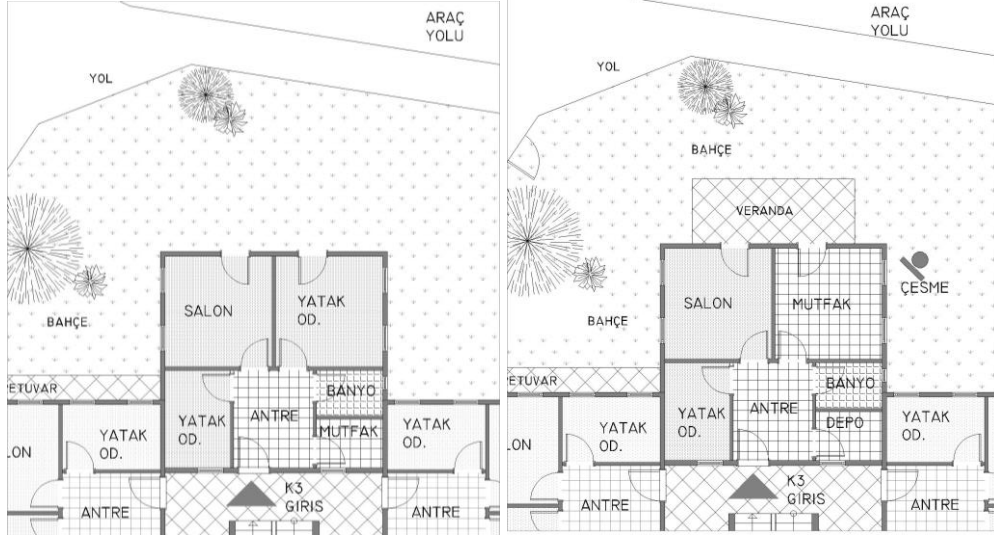
- Fiziksel ihtiyaçlara (manzara, plan, büyüklük, güneşlenme, işlevsellik vb.) yönelik memnuniyet verilerine bakıldığında tüm katılımcıların büyük çoğunluğunun memnuniyet bildirdiği görülmektedir.
- Evleri ile kurdukları bağa dair %91,43 oranında memnuniyet bildiren kullanıcıların çoğunluğu, bahçeleri olmasaydı aynı evde yaşamayı tercih etmeyeceklerini dile getirmektedir.

3.3. Görüşmelere İlişkin Bulgular

Bu çalışmada elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi kullanılarak açıklanmaya çalışılmıştır. Sitedeki farklı bahçe kullanım çeşitliliği, bunu sağlayan ortak ve farklı kullanıcı davranış motivasyonları tespit edilip kullanıcıların kendi ifadeleri de kullanılarak sunulmaktadır.

Yapılan görüşmelerde kullanıcılar, yarı yarıya mevcut evlerinden taşınmak istemediklerini paylaşmaktadır. Neredeyse tamamına yakını geniş bahçeli, müstakil ve ihtiyaç duydukları mahremiyetin tam olarak sağlandığı bir ev olursa taşınmak isteyebileceklerini eklemektedir. Sadece Kullanıcı 4 taşınmayı hiç sevmediği için evinden ayrılmayacağına emin olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte bahçeli bir ev yerine özel camekân balkonu olmasını ve mahremiyetinden emin bir şekilde kullanabilmeyi hayal ettiğini de eklemektedir. Düşük metrekareli zemin kat kullanıcılarının çoğu evlerinin küçük olmasından dert yanmakta ve bir noktada taşınmak zorunda kalabileceklerini belirtmektedir.

Üç katlı müstakil bloklarda yaşayan kullanıcılar genel olarak bahçelerine açılan mekânlardan memnun olduklarını bildirmektedir. Bahçe içi zemin kat tip proje planına sahip evlerde bahçeye salon ve yatak odasından çıkış bulunmaktadır. Bazı kullanıcılar zamanla bu planları değiştirip bahçeye salon, mutfak ya da antreden çıkış vermişlerdir. Kendi ihtiyaçlarına göre şekillendirebildikleri planlara sahip evlerde yaşayan kullanıcılar bahçeye çıkış mekânlarından gayet memnun olduklarını belirtmektedir. Tip plana sahip evlerde yaşayan ve henüz herhangi bir plansal değişiklik yapmamış olan Kullanıcı 3 ve 4 ana bahçeye açılan mekânın mutfak olmasının daha kullanışlı olacağını söylemektedir. Tip zemin kat planı ve yapılması istenen değişiklik Şekil 37'de görülmektedir.

Şekil 37. Kullanıcı 3 ve 4 mevcut ev planı ve yapılmak istenen revizyon

Kullanıcı 13 yurt dışı gezilerinde gözlemlendiği mekânlara öykünerek evinin çevresini saran ortak alan ve müstakil bahçesinin bakımlı ve yenilenmiş olması gerektiğini, kendisinin ve ailesinin kaliteli ve düzenli bir ortamda yaşamayı hak ettiğini düşündüğünü belirtmektedir. Gerektiğinde yapısal ve yapısal olmayan değişiklikleri yaptığını ve komşularının da bu özenden etkilenip kendi evlerinin çevreleri için harekete geçtiğini vurgulamaktadır.

Bahçe organizasyonu bağlamında kullanıcıların çoğunluğu sıklıkla değişiklik yapmadığını söylemektedir. Masa, sandalye, şemsiye gibi mobilyaları sabit tutup zaman zaman heykel, saksı, aydınlatma vb. dekorasyon öğelerinin yerlerini değiştirmeyi tercih etmektedirler. Tarım ve botanik ile ilgilenen kullanıcılar mevsimsel olarak değişiklik yapmaktadır. Kullanıcı 1 iklimsel ve fiziksel mesafe (ortak bahçe kullanımı) gibi etmenlerden dolayı bahçede sabit mobilya tutamadıklarını misafir ağırlama, oyun oynama gibi aktivitelere göre bahçe organizasyonunu sık sık değiştirmek zorunda kaldıklarını söylemiştir. Kullanıcı 2 iklimsel durumlara adaptasyon sağlayabileceği herhangi bir tente ya da şemsiye kullanmadığı için sabit mobilya tutamadığını gerektiğinde masa ve sandalye çıkarıp bahçeyi kullandığını belirtmiştir. Küçük sayılabilecek kapalı bir alanda çamaşır askılığını sabit tuttuğunu ifade etmiştir. Bağımsız zemin kat kullanıcılarının diğer kullanıcılara oranla bahçelerini daha sık çamaşır kurutmak, yemek yapmak gibi ev işleri için kullandığı tespit edilmiştir (Şekil 38).

Şekil 38. Ev işleri için bahçe kullanım örnekleri

Kullanıcılar, bahçe organizasyonunu şekillendirme konusunda motivasyonlarını belirleyen etmenlerin iklim, arazi, tarım, botanik, ışık, komşu bahçe ile olan mesafe, sahip olunan bahçe alanı vb. olduğunu belirtmektedir. Ortak motivasyonun mahremiyetin tesis edilmesi olduğu görülmektedir. Çoğunlukla yeşil perde ile mahremiyet sağlanmaya çalışılmaktadır. Kullanıcı 1, 6 ve 12'ye ait bitki perdesi örnekleri Şekil 39'da verilmiştir.

Şekil 39. Kullanıcı 1, 6 ve 12'ye ait bitki perdesi örneği

Kullanıcılarla yapılan görüşmelerde çoğunluğun ortak olarak belirttiği mahremiyet ihtiyacına dair veriler kullanıcıların kendi ifadeleri kullanılarak oluşturulan Tablo 9'da listelenmiştir.

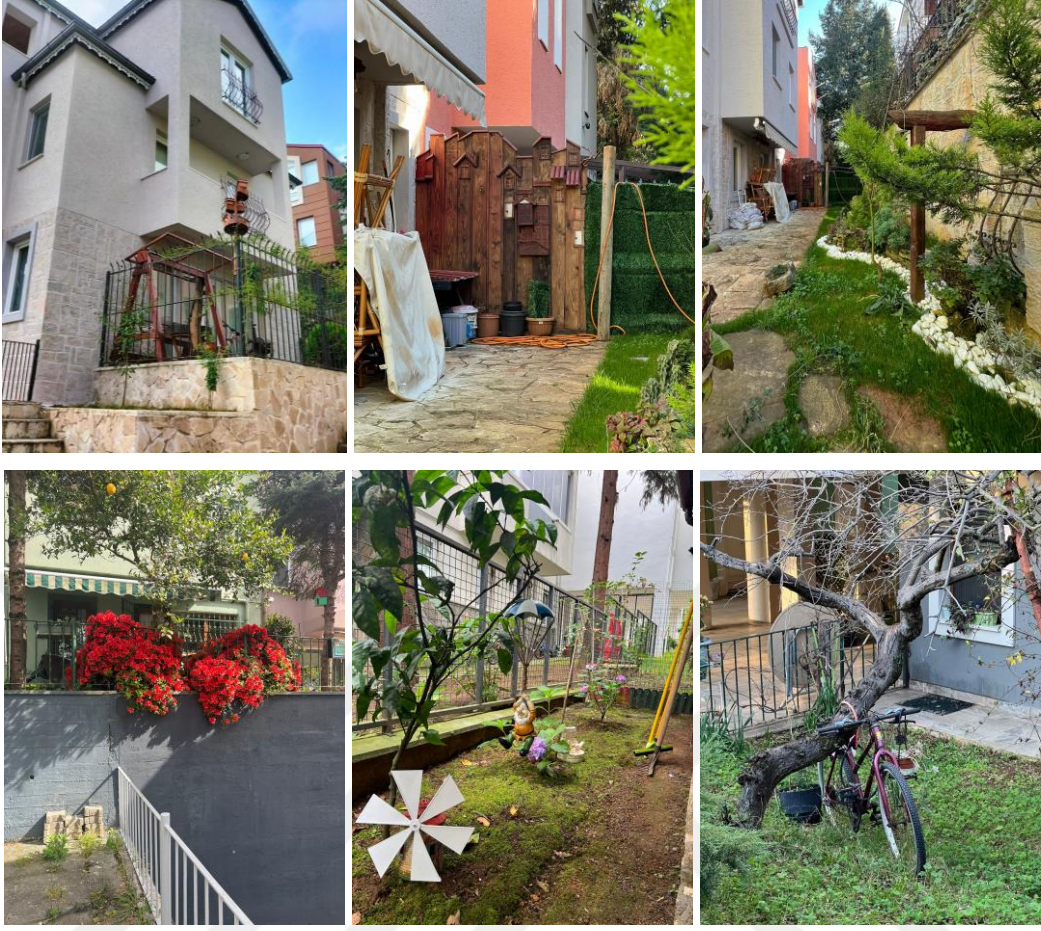
Tablo 9. Kullanıcıların mahremiyet ile ilgili ifadeleri

K1	“Bazen mahremiyet istediğimde komşumun bahçesine arkamı dönecek şekilde bahçe mobilyalarımı konumlandırıyorum. Komşumla aramızda sözsüz bir anlaşma var gibi birbirimizin görünmez sınırlarını algılayabiliyoruz.”
K2	“Bahçem ve evim yol kenarında ama gelip geçenler beni pek rahatsız etmiyor. Tabi perdelerimi genelde kapalı tutuyorum.”
K3	“Bahçemizin komşumuzun bahçesine yakın olan alanında pek oturmayız. Bu nedenle yola yakın alan masa ve salıncağı yerleştirdik.”
K4	“Kapalı bir kadın olduğum için bahçeyi kullanmıyorum. Bizim bahçemizin iki tarafından da yol geçiyor ve gelen geçenin gözü önünde olmak beni rahatsız eder.”
K5	“Yol kenarında olduğumuz için geçenlerin evimizin önüne çöp atmasını ve yakınımızdan geçmesini engellemek istedik. Bahçe alanımızı büyütüp yüksek bir çitle çevirdik. Çiçek ve ağaçlar diktik. Bakımı için bir yardımcımız var ara ara gelir. Böyle büyük bahçemiz olmasını sırf bakımı zor olduğu için istemezdim ama gelene geçene de engel olmadık.”
K6	“Bahçeler birbirine çok yakın olduğu için genelde komşumuz bahçesinde misafir ağırlarken biz bahçeyi kullanmamaya çalışırdık. Onlar da buna dikkat ederdi. Karşılıklı saygı ile senelerce komşuluk etmiştik. Şimdi karşımızda oturan kimse yok. Biz şimdilik daha rahatız.”
K7	“Ben aslında tenteyi yağmur yağmadıkça açık tutmazdım. Sürekli açık olduğunda güneşin eve girmesini engelliyor. Tercihen mahremiyeti sağlamak amaçlı hep açık tutuyorum. Bahçeye çıktığım alandaki parapet duvarının üzerine yüksek saksılar koyarak ben orada otururken yoldan geçenlerin beni görmesini engellemeye çalışıyorum. Tanıdık tanımadık herkes ben bahçede yemek yerken “Afiyet olsun.” diyor. Bir süre sonra bu sıkıcı olmaya başlıyor.”
K8	“Alkol alırken bitişik komşumuzun bahçesine en uzak olan tarafta olmayı tercih ediyoruz. Bunun dışında mahremiyet ile ilgili bir sorun yaşamıyoruz. Bizim evimiz köşede olduğu için rahatız.”
K9	“Yaptırdığımız tenteyi gerekmedikçe kullanmayı sevmiyorum. Aydınlık benim için önemli fakat üst kotta bulunan komşumuz bahçesinde oturuyorsa tenteyi mutlaka açıyorum. Böylece biz onları onlar bizi görmemiş oluyor. Sesler duyuluyor tabi. Buna bir şey yapamıyoruz maalesef.”

Tablo 9'un devamı

K10	“Bahçemize çardak yaptırdık. Üst kottaki komşularımızla aramızda bir ayırıcı görevi de görüyor. Sorun yaşadığımız komşularımızla aramıza mesafe koymak için bahçe girişimizi ortak alandan iptal edip ana yoldan verdik. Bunun için istinat duvarını delmemiz gerekti. Böylece komşumuza sırtımızı dönmüş olduk. Güzel oldu.”
K11	“Ön bahçe tam yol üstü önüne arabaları park ediyorlar. Biz daha çok mutfak tarafında kalan arka bahçeyi kullanıyoruz. Orada da komşuların evine çok yakınız ama alıştık. Yaşlanınca bahçeyi eskisi kadar sık da kullanamıyoruz.”
K12	“Bahçemiz ortak bahçe alanına baktığı için çok gürültü alıyor. Mahremiyetimizi sağlamak için her daim yeşil kalan özel doğal sarmaşıklar yetiştiriyorum. Gürültüyle sadece evde camları kapalı tutarak mücadele etmeye çalışıyoruz.”
K13	“Bahçede çoğunlukla oturmayız. Çocuklar oyun oynarlar. Arada çeşitli yemekleri pişiriyoruz. Karşı komşumuz bizden yüksekte ve tam görüş alanında olduğumuz için bahçede rahat oturamıyoruz. Mahremiyeti sağlamak için pencere önlerine yeşil yapraklı ağaçlar ve yol boyunca sarmaşık güller diktik. Hem çok güzeller hem de bir nebze mahremiyet sağlıyorlar.”
K14	“Ben bahçede düzen seviyorum. Karışıklık istemem. Sınırlarımı tam kapatıp bahçemi ortak alandan ayırdım. Hatta ortak alandaki daire kapısını da iptal edip duvar ördüm. Bahçeden yeni bir kapı açtım.”

Mahremiyet olgusunun yanı sıra bahçe organizasyonunda yönlendirici olan motivasyonlardan birinin de estetik ihtiyacı olduğu görülmektedir. Estetik kaygılarını öncelediğini belirten Kullanıcı 9 bahçe kapısına diktiği sarmaşık gibi doğal bitkileri öncelikle estetik görünmesi için bir dekorasyon ögesi olarak düşündüğünü, gelebilecek ikincil faydaların sonradan farkına vardığını belirtmiştir. Aynı zamanda bitişik bahçe ile aralarında bulunan çirkin bulduğu seperatör yerine kendisinin ahşaptan yeni bir seperatör tasarladığını belirtmiştir. Kullanıcı 9 gibi Kullanıcı 5 de çeşitli bitkilerini özellikle mevsime göre sunduğu renkler için diktiğini belirtmektedir. Kullanıcı 6 ise tamamıyla estetik amaçlı olarak bahçe bibloları yerleştirdiğini söylemektedir. Sözü geçen kullanıcıların bahçelerine yaptıkları estetik dokunuşlar Şekil 40'ta sunulmuştur.

Şekil 40. Kullanıcı 5, 6 ve 9'un bahçelerine yaptıkları estetik katkılar

Bazı kullanıcılar bahçelerinde güvenlik önlemi almayı öncelemektedir. Kullanıcı 13 güvenlik kamerası taktıklarını, köpekleri olmasına rağmen bahçeye köpek kulübesi yaptırıp kapıya "Dikkat Köpek Var!" tabelası astıklarını belirtmektedir (Şekil 41).

Şekil 41. Güvenlik amaçlı düzenlemeler

Tarım ve botanikle ilgilenmeyi çok önemseyen kullanıcılar bahçe organizasyonunda odak noktasının yetiştirdikleri bitkiler olduğunu belirtmekte ve bitkilerin bakımı için güneş ve konumun önemini vurgulamaktadır.

Yukarıda örneklendiği gibi kullanıcılar ev ve bahçelerinde belirgin birçok kendileme davranışı sergilemektedir. Kullanıcıların bahçelerinde sergiledikleri ve kendileri ile özdeşleşmiş bariz kendileme davranışları yine kendi ifadeleri kullanılarak Tablo 10'da sıralanmıştır.

Tablo 10. Kullanıcıların kendileri ile özdeşleşmiş kendileme davranışları

K1	“Bahçemizde en çok yaptığımız şey komşumuzun çocukları ile oyunlar oynamak. Bu evde minik arkadaşımınla yaptığımız bahçe sohbetlerimizi unutacağımı hiç sanmıyorum. Mesela Hıdırellez’de gül dalına dileklerimizi asarız. Ateş yakıp üstünden atlarız. Bunun dışında bahçede kitap okumayı ve yazı yazmayı çok severim.” (Oyun, eğlence, misafir, hobi)
K2	“Misafirim olduğunda bahçede yemek yeriz. Yaz aylarını bu yüzden severim. Sıklıkla sigara, kahve içmek ve kitap okumak için bahçeye çıkarım. Birde bakıma ihtiyaç duyan hayvanlar beni bir şekilde bulurlar. O nedenle bahçem hayvan bakım alanı gibi. Birkaç hafta önce yaralı bir martı yavrusunu iyileştirdim. Hemşire olunca her tür hasta bizi bulabiliyor.”, “Bahçemin karmaşıklığı beni tam anlamıyla yansıtıyor.” (Hayvanlar, kitaplar)
K3	“Bahçede peyzaj düzenlemeleri yapmak benim en sevdiğim şeylerden biri diyebilirim. Çeşit çeşit çiçek ve ağaç büyütme fikrini seviyorum. Ayrıca çeşme yer döşemesi şemsiye gibi şeyleri ellerimle yapmayı çok seviyorum. Bu beni besleyen bir şey sahiden.” (Hobi, peyzaj)
K4	“Bahçede çiçeklerimin bakımını hiç ihmal etmem.”, “Evimiz küçük olduğu için çamaşırları sürekli sundurmanın altına asarım.” (Ev işleri, botanik)
K5	“Yaz akşamları komşularımınla akşam kahvemizi benim bahçemde içeriz. Günün havadislerini alırım.”, “Gözümün önünde bakımsız bahçe görmeyi sevmiyorum. Sık sık bakımını yaptırırım. Açelya çiçeğim ve limon ağacımın bakımını hiç ihmal etmem.” (Misafir, botanik)

Tablo 10'un devamı

K6	“Temizlik çok önemli. Kapımızın önünün, sundurmanın kirli olmasından hiç hoşlanmayız. Sık sık misafir ağırlarız. Ablam pek değil ama ben bahçeyi çeşitli biblolarla süslemeyi çok seviyorum.” (Misafir, dekorasyon, ev işleri)
K7	“Sık sık misafir ağırlarım. Özellikle yaz akşamları sofrayı bahçeye kurarım. Mum ışığında yemeğimi yer müziğimi dinler kitap okurum. Bahçemde özleyeceğim şey bu keyifli yaz geceleridir.” (Misafir, yemek, hobi)
K8	“Ben apartmanda bile yaşasam saksılar içinde nane maydanoz gibi yeşilliğimi yetiştiririm. Burada alanımız müsait olduğu için mısır bile ekiyoruz.”, “Arkadaşlarımla dışarıda sosyalleşmek yerine sık sık bizim bahçede toplanırız. Bahçeme sevdiklerim davetsiz gelir.” (Tarım, misafir)
K9	“Sürekli bahçede ya da evin cephesinde yapılacak eklenecek değişecek bir şey üretirim. Estetik fayda sağlayan peyzaj işleri ile uğraşmak en sevdiğim şeydir.” (Peyzaj, dekorasyon)
K10	“Bahçede sıklıkla misafir ağırlarım. Bahçemizi daha çok çocuklarımız aktif kullanıyor.” (Misafir, oyun)
K11	“Eskiden bahçemde çeşit çeşit renk renk çiçeklerim olurdu. Yaşlanınca uğraşmak zorlaştı. Şimdi daha çok torunlar gelince oyun oynarlar. Yazın yine bahçede otururuz ailecek.” (Botanik, oyun)
K12	“Benim bahçemde olan bitki ya kokacak ya yenecek. Ben bahçe ile ilgilenmeyi ve değişik bitkiler yetiştirmeyi çok seviyorum.” (Tarım, botanik, peyzaj)
K13	“Özel günlerde ailecek mangal yapmayı çok seviyoruz. Ben pişerken kokan yemekleri genelde bahçedeki fırında yaparım.”, “Çocuklar bahçede sürekli oyun oynarlar.”, “Annem sabah ezanı ile uyanır uyanmaz tüm bahçeyi ve yolu süpürür. Bizim memlekette (Kazakistan) muntaka temizliği çok önemlidir. Kapının önünde birikmiş yaprak bile olsa ayıp karşılanır. Annem burada da bu alışkanlığından vazgeçmedi. Hem onun için hareket de oluyor.” (Yemek, oyun, temizlik)
K14	“Ben düzenli olmayı çok severim. Bahçem, tarlam da düzenli olmak zorunda. Ben odunları mı bile nizami dizerim. Bahçemde çeşit çeşit meyve sebze olur. Sürekli bakımını yaparım. Çim biçme makinam da var evimin etrafının temiz olması gerekir.”, “Torunlar sık sık gelir bahçede oynarlar, yılbaşı gelince kapı önünde küçük bir ağacımız var onu süslerler.” (Tarım, botanik, temizlik)

Şimdiki evlerinden taşınma fikrini büyük oranda düşünmeyen kullanıcılar öyle bir durum söz konusu olsa mahremiyet ihtiyacını arzu edilen oranda sağlayan müstakil, büyük bir bahçe isteyebileceklerini söylemektedir. Sadece Kullanıcı 4 tarım işlerini köyünde istediği gibi yapabildiği için ve sitedeki mevcut bahçesini rahat kullanamadığı için taşınacak olsa bahçeli bir ev seçmeyeceğini söylemektedir. Mevcut bahçesinin sürekli bakımını ve temizliğini yapmak zorunda olduğu için çok yorulduğunu şu sözlerle ifade emektedir. “Bizim bahçemiz köşe mevkide ve iki tarafından yol geçiyor. Gelip geçenleri ve komşularımı rahatsız etmemek için sürekli düzenli ve temiz tutmalıyım. İnsanların yoldan geçerken bahçemden sarkan gül dikenini ya da sarmaşıktan zarar görmesini istemem. Çok ayıp olur. Kendimi kötü hissederim.”

Düşük metrekaireli zemin kat ev kullanıcıları mutfak ya da salonlarının daha büyük olmasını ya da evlerinin ve bahçelerinin daha iyi gün ışığı almasını istediklerini belirtirken geniş metrekaireye sahip ev kullanıcıları çoğunlukla bahçelerinin büyüklüğü ile ilgili isteklerde bulunmaktadır. Kullanıcıların ihtiyaçları doğrultusunda evlerinde ve bahçelerinde eklemek ya da çıkarmak istedikleri öğeler Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11. Ev veya bahçeye eklemek ya da çıkarılmak istenen öğeler

K1	“Çim alanın fazla olmasını isterdim. Yağmurlu ya da karlı havalarda ev terliğimle rahatlıkla çıkabileceğim korunaklı özel bir alanın olmasını isterdim. Bitişik komşunun penceresinin bahçeme açılmamasını isterdim.” (Bahçe) “Salonun daha büyük olmasını ve gün ışığını daha çok almasını isterdim.” (Ev)
K2	“Dolgu yapıp düz alanın büyümesini ve çimenlik olmasını isterdim. Kedilerimi bahçeye daha rahat çıkarabilmek için (kaçmalarını önlemek için) tel örgülerle çevrelemek isterdim.” (Bahçe)
K3	“Yağmur altında oturabilmek için büyük bir tente veya bir şemsiye isterdim. Evden bahçeye hem zemin çıkışı olmasını isterdim.” (Bahçe) “Bahçeye mutfaktan çıkabilmek için mutfağın yerini değiştirmek isterdim.” (Ev)
K4	“Kış bahçesi yapmak isterdim.” (Bahçe)
K5	“Zemin kattan bahçeye doğru camekânla salonu genişletmek isterdim.” (Ev)
K6	“Mevcut haliyle verandamız ve kış bahçemiz çok yeterli. Çevremizdeki alanın dümdüz ve çimenlik olmasını isterdim. Peyzaj düzenlemesi yapmak ve süslemek daha keyifli olurdu.” (Bahçe)

Tablo 11'in devamı

K7	<p>“Hemen bahçeye açılan duvarla ayrılmış taşlıktan kedilerin geçişini engellemek için kapı yapmak isterdim. Veranda diyebileceğimiz bu alanda soba olmasını isterdim. Ateşi izlemek isterdim. Mor salkım ve hanımeli gibi çiçekler isterdim. Arka bahçeye yatak odasından çıkılabilecek bir cam balkon ve depolama alanı yapmak isterdim.” (Bahçe)</p> <p>“Eskiden mutfak olan alanı şu an depo olarak kullanıyorum. O bölümü raflarla tekrar organize etmek isterdim.” (Ev)</p>
K8	<p>“Yağmurlu karlı havalarda altında oturulabilecek bir alan isterdim. Ateş çukuru isterdim. Bahçemizin önünde belediyeye ait alanda bulunan ağaç yoğunluğunun azalmasını isterdim.” (Bahçe)</p>
K9	<p>“Zamanla bahçeye ahşap çit, süs havuzu, taş bahçesi yapacağım.” (Bahçe)</p>
K10	<p>“Evden bağımsız bir şekilde kapalı bir kış bahçesi yapmak isterdim.” (Bahçe)</p>
K11	<p>“Camekân bir kış bahçesi olsun isterdim.” (Bahçe)</p>
K12	<p>“Bahçemizde oturduğumuz alanın üstünü pergola ile kapatmak isterdim. Bahçe mobilyalarımız yeni olsa bile işlevsel olmadığı için değiştirmek isterdim.” (Bahçe)</p>
K13	<p>“Özel bir otopark yeri eklemek isterdim ama alan hiç uygun değil. Yemekleri bahçede yapabileceğim bir bahçe mutfağı yaptırmak isterdim. Evde yemek kokusunu sevmiyorum o nedenle şimdi de bazı yemekleri bahçedeki fırında pişiriyorum.” (Bahçe)</p>
K14	<p>“Zaman içinde evime ve bahçeme eklemek istediğim birçok şeyi ekledim. Şimdi aklıma yeni bir şey gelmedi.”</p>

Görüşme sırasında katılımcıların yoğunlukla vurguladıkları için duygusal olarak sahiplendikleri anlaşılan davranışlar ve öğeler tespit edilmiştir. Tüm kullanıcılar açısından ev ve bahçelerinde vazgeçemedikleri, kendilerini en iyi şekilde yansıttığını/temsil ettiğini düşündükleri öğeler Tablo 12’de listelenmiştir.

Tablo 12. Ev ve bahçede kullanıcıların kendini en çok yansıttığını düşündüğü öğeler listesi

K1	“Evimde yaptığım işlevsel ve estetik dokunuşlar, duvar dekorasyonlarım, çiçeğim ve metalden yaptığım işlevsel seperatör beni en çok yansıtan şeylerdir.”
K2	“Evimde kitaplığım, bahçemde kaktüslerimden vazgeçmem. Bahçem tüm dağınıklığı ile beni tam anlamıyla temsil ediyor.”
K3	“Evimde yeniden yaptırdığım merdivenlerin rıhtlarını ellerimle boyadım. Bahçede kendi yaptığım çeşme ve saksıdan şemsiye ayağı gibi el emeği üretimlerimden vazgeçmem. Beni en çok kendi ürettiğim ürünler temsil ediyor. Eşimin yaptırdığı bahçe sobası da bizim için çok değerli. Tek tek filizlendirip büyüttüğüm ortanca çiçeklerimden de vazgeçmem.”
K4	“Beni en çok annemin bahçesinden hatıra alıp büyüttüğüm çiçekler ve ağaçlar yansıtıyor.”
K5	“Bahçemdeki açelya çiçeği beni en çok yansıtan şeydir. Ondan vazgeçmem.”
K6	“Bahçe biblolarımız, çiçeklerimiz ve dekoratif objelerimiz, bütün estetik dokunuşlarımız bizi en iyi şekilde yansıtıyor. Giriş bölümünde yaptığımız seperatör ve daire kapısı yanındaki duvar resmi ile genel olarak daire giriş alanımızın temiz ve tertipli oluşu bizim için en önemli hususlardan biridir.”
K7	“Evimde ve bahçemde yaptığım tüm estetik dokunuşlar ve genelde keyif veren öğeler beni temsil eder diyebilirim. Örneğin mutfak kapısını alan kazanmak için kaldırıp yerine hasır ipten bir perde astım. Bu perde kimi zaman işimi zorlaştırırsa da mekâna kattığı estetikten vazgeçmem. Görenler tam benlik bir hareket olduğunu söylerler. Bir şeyleri kolaylaştırırken güzellik için her zorluğa katlanmak... Evimde kitaplarımın ve müziğimin baş köşede durmasından, bahçemde ise sallanan sandalyeler ve çiçeklerimden vazgeçmem. Mum ışığımdan da vazgeçmem.”
K8	“Çiçekler, çam ağaçları, işlevsel dokunuşlarım ve süslemeler beni en iyi şekilde temsil eder. Evimde yıllardır kullandığım beyaz koltuklarımdan vazgeçmem. İki çocuk büyüttüm beyaz koltuktan vazgeçmedim. Bana çok estetik ve güzel geliyor. Eskilerden kalma el işlerini kendi ellerimle farklı objelere dönüştürüyorum. Bunlar beni en iyi yansıtan öğeler.”
K9	“Evde özellikle evin cephesinde yapmış olduğum (duvar, döşeme kaplaması vb.) tüm dokunuşlar, bahçede yaptığım estetik peyzaj dokunuşları, ahşap çit ve kuş yuvaları beni en iyi şekilde yansıtır. Bahçem beni kesinlikle temsil ediyor.”

Tablo 12'nin devamı

K10	“Yeni yaptırmış olduğum mutfak dolapları ve kendi ellerimle yaptığım dekoratif ürünler (tezhip, tablo vb.) beni yansıtır.”
K11	“Bahçemde bulunan çiçeklerim (Eskiden daha çok ve güzellerdi.) beni temsil eder.”
K12	<p>“Evimizde kullandığımız fayanslar ve mutfak lavabosundan vazgeçmem. Beni en çok seçtiğim sarı-gri cephe boyası temsil ediyor. Dış cephe boyası araştırırken Pantone Renk Enstitüsü 2021 yılı rengi olarak “Umut Aşıl原因an Renk” başlığı bu sarı-gri renkleri açıklamıştı. Ben de çok sevdim ve hemen boyattım. Şimdi gören arkadaşlarım tam senlik renkler diyor.”</p> <p>“Bahçede dikmiş olduğum tüm bitkiler benim için çok önemlidir. İklim şartlarını ve bitkileri titizlikle araştırıp öyle dikerim.”</p> <p>“Yıllardır “Ata Tohum” ile yetiştirdiğim Cherry domateslerimi dikmekten asla vazgeçmem. O benim imza sebzemdir diyebilirim.”</p>
K13	“Evimizde yaptığımız plan bazındaki işlevsel değişiklikler, sonradan eklediğimiz şömine, iç duvar taş kaplamaları benim için değerlidir. Bahçede yaptırdığımız mangalı fırını severim. Bunun dışında bahçe sınırı boyunca yetiştirdiğimiz sarmaşık beyaz güller bizi temsil eder.”
K14	“Bahçede yetiştirdiğim meyve ağaçlarından, Zigana'dan özellikle minicikken getirip diktiğim şimdi kocaman olan çam ağacımdan vazgeçmem. Genel olarak bahçenin ve bodrum katın düzeni, güzelliği beni yansıtıyor diyebilirim. Bahçemden vazgeçmem.”

İnsan davranışları, temelde çeşitli gereksinimlerden doğmaktadır (Gür, 1996). Kültürel ya da çevresel faktörlerden doğan bu ihtiyaçlar kendileme davranışlarının çeşitlenmesini sağlamaktadır. Bu çalışmada kullanıcıların davranışlarını şekillendiren gereksinimler; psikososyal etmenler ve fiziksel etmenler olarak iki ana temaya ayrılmıştır. İhtiyaca yönelik olduğu bilinen kendileme davranışlarını ortaya çıkaran faktörler, alt temalar adı altında verilmiştir. Kaynağını fiziksel ve psikososyal ihtiyaçlardan alan alt temalar kullanıcı davranış örnekleri ile listelenmiştir. Katılımcıların paylaştığı veriler doğrultusunda elde edilen fiziksel kaynaklı alt temalar ve sonucunda oluşan kullanıcı davranışları “Kullanıcı davranışını etkileyen fiziksel etmenler” başlığı ile Tablo 13'te listelenmektedir.

Tablo 13. Kullanıcı davranışını etkileyen fiziksel etmenler

Alt temalar	Davranışlar	Kullanıcılar
Arazi koşulları	Bahçede dolgu, boşaltma ve/veya tesviye yapılması	K1, K3, K9, K10, K12, K13, K14
İklim koşulları	Kış bahçesi yapılması, yağmur ve güneşten korunmak için tente, şemsiye, pergola kullanılması	K3, K4, K5, K6, K7, K9, K10, K11, K14
Gün ışığı, aydınlatma	Bahçeye aydınlatma eklemesi, bina cephesinde kapı ve pencere açılması ya da genişletmesi	K1, K8, K10, K12, K13, K14
Kişisel alanların kullanımı	Kişisel alanların belirlenmesi, bakım ve temizlik sorumluluğunun alınması	Tüm kullanıcılar
Kamusal alanların kullanımı	Yollar ve ortak yeşil alanların kullanımı, temizliği ve bakımı	Tüm kullanıcılar
Komşularla olan fiziksel mesafe ve sınır öğeleri	Birbirine çok yakın olan evler arasında ahşap ya da demir çit yapılması, ağaç ve/veya sarmaşık dikilmesi, taş duvar örülmesi, özel çim dikilmesi, döşeme elamanları ile farklılık oluşturulması vb.	Tüm kullanıcılar
Plan ve/veya cephe bazında işlevsel ihtiyaçlar	Evlerin konumuna göre ev ve bahçelerin plan bazında kullanım şekillerinin değiştirilmesi, Daire kapısı kullanımının değiştirilmesi	K1, K6, K7, K12, K13, K14
Nesne kullanımı (uyum, estetik, uyarıcı, zevk, renk, doku, şekil, düzen)	Bahçe dekorasyonunda çeşme, heykel, saksı, çeşitli nesnelere, salıncak, taş vb. kullanılması	Tüm kullanıcılar
Alt yapı, bakım, temizlik ihtiyacı	Sıhhi ve elektrik gibi ortak alt yapı çalışmaları yapılması, bahçeye çeşme yapılması	Tüm kullanıcılar
Doğal bitki örtüsü	Mevcut yeşil alanlar, parklar, ağaçlar, çiçekler	Tüm kullanıcılar

Tablo 13'ün devamı

Üretilen peyzaj	Ağaçlandırma, saksı çiçekleri, asmalar, çeşitli sarmaşıkların dikilmesi, bakımı ya da kesiminin yapılması. Dekoratif ve farklı peyzaj üretimlerinin yapılması	Tüm kullanıcılar
Ses	Ses kaynağından (yakın komşu sesleri vb.) kaçınılması	Tüm kullanıcılar

Katılımcıların paylaştığı veriler doğrultusunda elde edilen psikososyal kaynaklı alt temalar ve sonucunda oluşan kullanıcı davranışları “Kullanıcı davranışını etkileyen psikososyal etmenler” başlığı altında Tablo 14’te sıralanmaktadır.

Tablo 14. Kullanıcı davranışını etkileyen psikososyal etmenler

Mahremiyet ihtiyacı	İnziva ihtiyacı, Anonim olma ihtiyacı, Yakınlık ihtiyacı, Ayrı tutma ihtiyacı vb.	Tüm kullanıcılar
Kendileme ihtiyacı	Botanik, tarım, dekorasyon vb.	Tüm kullanıcılar
Alansallık ihtiyacı	Ortak alana özel masa ve sandalye, spor malzemeleri vb. yerleştirilmesi, botanik ve tarım gibi ihtiyaçlar için alan belirlenmesi, çeşitli sorumluluk alanlarının belirlenmesi	Tüm kullanıcılar
Bölge savunusu ihtiyacı	Sorumluluk alanının sınır çitleri kullanarak belirli hale getirilmesi, korunması	Tüm kullanıcılar
Güvenlik ihtiyacı	Kamera, “Dikkat köpek var!” tabelası vb. yerleştirilmesi, ferforje pencere korkuluğu ya da panjur yapılması, aydınlatma elemanlarının artırılması	K3, K4, K5, K10, K11, K13, K14
Eğlence ihtiyacı	Aydınlatma, dekorasyon, bahçe ve ev süslemesi, özel günlerde kutlama ve ritüel amaçlı objeler asılması (Hıdırellez, yılbaşı vb.)	Tüm kullanıcılar

Tablo 14'ün devamı

Kimlik temsili ihtiyacı	Botanik, cephe rengi, çit ve döşeme materyal çeşitliliği, dekoratif ve estetik katkılar	Tüm kullanıcılar
Farklılık oluşturma ihtiyacı	Komşularından farklı olduğu alanları ortaya çıkarma isteği	Tüm kullanıcılar
Statü sembolleri	Hak edildiği düşünülen yaşam ortamının tesis edilmesi, bakım ve temizliğin sağlanması	Tüm kullanıcılar
Sahiplik, mülkiyet ihtiyacı	Yapılacaklar üzerinde söz sahibi olma isteği ve istediklerini rahatlıkla hayata geçirebilme özgünlüğüne sahip olma isteği	Tüm kullanıcılar
Sosyal etkileşim ve iletişim ihtiyacı	Komşularla etkileşim içerisinde olma. Komşulara ve ortak kullanım alanlarına karşı sorumlu hissedilmesi, kendini anlamlı bir bütünün parçası olarak hissedebilme isteği	Tüm kullanıcılar

Ana ve alt temalar altında sıralanan ihtiyaçlar doğrultusunda şekillenen kendileme davranışları kullanıcılara ait görseller ile desteklenerek Tablo 15'te sunulmaktadır.

Tablo 15. Fiziksel ve psikososyal etmenlere dayalı kullanıcı davranışları

Ana tema	Fiziksel etmenler	Psikososyal etmenler
Alt tema	Arazi koşulları	Konfor, alansallık, mülkiyet
Kodlar	Bahçede dolgu, boşaltma ve/veya tesviye yapılması	
		
Dolgu (K1)	Dolgu (K3)	Boşaltma (K3)

Tablo 15'in devamı

Ana tema	Fiziksel etmenler	Psikososyal etmenler
Alt tema	İklim koşulları	Mahremiyet, alansallık, konfor, mülkiyet, güvenlik, kendileme
Kodlar	Kış bahçesi yapılması, tente, şemsiye, pergola kullanılması vb.	
		
Sundurma (K4)	Kış bahçesi (K6)	Tente (K7)
Ana tema	Fiziksel etmenler	Psikososyal etmenler
Alt tema	Gün ışığı/aydınlatma	Kendileme, temsiliyet, konfor, güvenlik
Kodlar	Aydınlatma yapılması, ışık kaynağı veya mum/cepheye kapı ve pencere açılması/genişletmesi	
		
Pencere açılması (K1)	Mum ışığı (K7)	Aydınlatma (K13)

Tablo 15'in devamı

Ana tema	Fiziksel etmenler	Psikososyal etmenler
Alt tema	Kişisel alanların kullanımı	Kendileme, temsiliyet, alansallık, güvenlik, mahremiyet
Kodlar	Kişisel alanların belirlenmesi, bakım ve temizlik sorumluluğunun paylaşılması/düzenlenmesi	
		
Ortak alan seperatörü (K6)	Ortak bahçe seperatörü (K10)	Kişisel alan düzeni (K14)
Ana tema	Fiziksel etmenler	Psikososyal etmenler
Alt tema	Kamusal alanların kullanımı	Güvenlik, iletişim, konfor, temsiliyet
Kodlar	Yollar ve ortak yeşil alanların kullanımı, temizliği ve bakımı	
		
Ortak yollarda bakım (K9)	Temizlik (K13)	

Tablo 15'in devamı

Ana tema	Fiziksel etmenler	Psikososyal etmenler
Alt tema	Komşularla olan fiziksel mesafe ve sınır öğeleri	Güvenlik, iletişim, temsiliyet, statü sembolleri, mahremiyet
Kodlar	Birbirine yakın bulunan evler arasında ahşap ya da demir çit yapılması, ağaç ve/veya sarmaşık dikilmesi, taş duvar örülmesi, döşeme elamanları ile farklılık oluşturulması vb.	
		
Ahşap dekoratif sınır öğesi (K9)	Sarmaşık ve ağaç sınır öğesi (K12)	Gül sarmaşık, ahşap sınır öğesi (K13)
Ana tema	Fiziksel etmenler	Psikososyal etmenler
Alt tema	İşlevsel ihtiyaçlar	Temsiliyet, konfor
Kodlar	Evlerin konumuna göre ev ve bahçelerin plan bazında kullanım şekillerinin değiştirilmesi/Daire ya da bahçe kapısı yerinin değiştirilmesi vb.	
		
Kış bahçesi (K6)	Bahçe kapısı (K10)	Daire kapısı değişimi (K14)

Tablo 15'in devamı

Ana tema	Fiziksel etmenler	Psikososyal etmenler
Alt tema	Nesne kullanımı (uyum, estetik, renk, doku vb.)	Temsiliyet, fark oluşturma, kendileme, eğlence vb.
Kodlar	Bahçede çeşme, heykel, saksı, çeşitli nesnelerin kullanımı	
		
Hıdırellez ritüeli (K1)	El yapımı çeşme (K3)	Bahçe bibloları (K5)
		
Dekoratif öğeler (K6)	Renkli objeler (K7)	Kozalaklar ile dekor (K8)
		
Peyzaj/çiçek (K9)	Cephe rengi (K12)	Yılbaşı ağaç süsü (K14)

Tablo 15'in devamı

Ana tema	Fiziksel etmenler	Psikososyal etmenler
Alt tema	Alt yapı, bakım, temizlik ihtiyacı	Konfor, güvenlik
Kodlar	Sıhhi ve elektrik tesisatı gibi ortak alt yapı çalışmaları yapılması, bahçeye çeşme yapılması, ortak alanların bakım ve tadilatının yapılması	
		
Ortak yol için bakım (K9)	Çeşme (K10)	Yenilenmiş elektrik tesisatı (K13)
Ana tema	Fiziksel etmenler	Psikososyal etmenler
Alt tema	Doğal bitki örtüsü	Sosyal etkileşim ve iletişim ihtiyacı, konfor, eğlenme, kendileme
Kodlar	Mevcut yeşil alanlar, ağaçlar, çiçekler, parklar vb.	
		
Ortak yeşil alan	Ortak yeşil alan	Oyun parkı

Tablo 15'in devamı

Ana tema	Fiziksel etmenler	Psikososyal etmenler
Alt tema	Üretilen peyzaj	Kendileme, eğlenme, mahremiyet, temsiliyet
Kodlar	Ağaçlandırma, saksı çiçekleri, bakımı ya da kesiminin yapılması, dekoratif ve farklı peyzaj üretimlerinin yapılması	
		
Çiçekler (K4)	Açelya (K5)	Çiçekler (K6)
		
Çiçekle mahremiyet (K7)	Peyzaj (K9)	Peyzaj (K14)
Ana tema	Fiziksel etmenler	Psikososyal etmenler
Alt tema	Ses	Mahremiyet, konfor
Kodlar	Ses kaynağından (yakın komşu sesleri vb.) kaçınılması	
<p>Kullanıcı 1, 6 ve 7 akşam saatlerinde komşuları bahçelerini kullanıyorsa kendileri bahçeye çıkmamayı tercih ettiğini belirtti.</p> <p>Kullanıcı 12 ortak alana bakan odaları yerine daha uzakta bulunan odalarında vakit geçirmeyi tercih ettiğini vurguladı.</p>		

4. SONUÇLAR

İnsanın ilk fiziksel barınağı olan ev ve yakın çevresi aynı zamanda psikososyal barınağıdır. İnsanlar ihtiyaçları doğrultusunda hareket ederek somut ve soyut üretimlerde bulunurlar. Bu üretimler yaşamlarını ve yaşam ortamlarını şekillendirir. Bu çalışmada kullanıcıların ihtiyaçları doğrultusunda yaşam alanlarını nasıl şekillendirdiklerine odaklanılmıştır. Sözü edilen insan ihtiyaçları fiziksel ve psikososyal ihtiyaçlardır. Yapılan çalışmada sergilenen davranışların çoğu zaman birkaç farklı kaynak ihtiyacını aynı anda karşılamaya yönelik olduğu görülmüştür. Aşağıdaki durumlar bunlara örnek olarak verilebilir:

- Isı yalıtımı (fiziksel) ve temsiliyet (psikososyal) gibi iki farklı ihtiyacı ısı yalıtımı yaparken kendini temsil edecek bir renk ile dış cephe boyası yapmak.
- Tarım/botanik (sağlıklı gıda temini) (fiziksel) ve alansallık/sınır belirleme (psikososyal) gibi iki farklı ihtiyaç için dolgu ve sınır öğeleri yapmak.
- Kişisel alan kullanımı (fiziksel) ile statü sembolü (psikososyal) olarak değerinin farkında olmak buna göre yaşam ortamını düzenlemek. Hak ettiğini düşündüğü ortamı oluşturmak ve içinde yaşamak.

Yukarıda verilen örneklerden anlaşılacağı gibi mekânı düzenleyen kullanıcı davranışlarının altında birçok farklı ihtiyaç yatmaktadır. Kullanıcılar bu ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri ya da ihtiyaçlarından makul oranda fedakârlık yapabilecekleri mekânlarda yaşamayı tercih etmektedir. Yaşamaya mecbur olduklarını düşündükleri ortamlarda da ihtiyaçlarını gözetip mümkün olduğunca hayata geçirebildikleri kendileme davranışlarıyla memnuniyet hissini artırmaya çalışmaktadırlar.

Temel ihtiyaçlar doğrultusunda sergilenen kendileme davranışları mekânsal çeşitlilik oluşmasını sağlamaktadır. Kendileme yapılmadığında birey yaşadığı ortam ve çevresi ile sağlıklı bağlar kuramamakta kendini gerçekleştirememektedir. Kendileme, mimari anlamda kendini ortaya koymanın ve gerçekleştirmenin bir yoludur.

Çalışma yapılan sitenin yerleşim özellikleri göz önüne alındığında mahremiyet tesisinin en öncelikli psikososyal ihtiyaç olduğu görülmektedir. Bu ihtiyacı kendi kimlik temsiliyetlerine uygun şekilde yapabildiğini düşünen kullanıcıların mekâna dair memnuniyet hissini yüksek olduğu görülmüştür. Kullanıcılar sıkışık bir yaşam ortamında bireysel mahremiyet ihtiyaçlarını karşılamak ve kendilerini de en uygun şekilde

yansıtabilmek için kendileme yapmaktadırlar. Kendi ihtiyaçlarını karşılayan müstakil konut kullanıcıları birbirlerinin yaşam ortamlarına daha da yaklaşmaktadır. Bu da beraberinde birtakım özgürlük kısıtlaması getirmektedir. Beraber yaşamının getirdiği bazı sorumluluklar bulunmaktadır. Kullanıcılar müstakil konutlarda yaşamayı seçerek belirli oranda bir özgürlük elde ederler. Bu site özelinde binalar arasında bulunan fiziksel yakınlık arzulan özgürlük alanını hatırı sayılır bir oranda kısıtlamaktadır. Zemin kat kullanıcıları farklı bahçe kullanımları için pozisyon aldıklarında komşuları ile sorunlar da yaşamaktadır. Özgürlük sınırlarının net olarak belirlenmediği komşuluk birimlerinde memnuniyet hissinin azaldığı görülmektedir. Bu sorunların çözülebilmesi ve komşuluk ilişkilerinin düzenlenmesi için bireysel sorumlulukların da üzerinde bir sistem ile örneğin profesyonel bir yönetimle çözülebileceği düşünülmektedir. Fakat burada önerilen yönetim desteğinin, kimlik temsiliyetinin sınırlamasından öte belirli sorumluluk çerçevelerinin tanımlanması biçiminde olması önerilmektedir.

Kendileme davranış çeşitliliğini oluşturan aidiyet, mahremiyet, temsiliyet, alansallık güvenlik, iklim vb. gibi fiziksel ve psikososyal kullanıcı ihtiyaçların karşılanabilmesi için kendileme davranışları sergileme olanağına sahip olunması gereklidir. Bununla birlikte birçok kullanıcıda her ne kadar kendileme yapabilseler dahi örneğin mahremiyet ihtiyacını karşılayabilen davranışlar için uygun zemin olmadığında memnuniyetin yeterli oranda tesis edilemediği tespit edilmiştir. Bu site özelinde temel ve karşılanması zor olan ihtiyaçların tasarım aşamasında düşünülüp uygun zeminin oluşturulması gerektiği tespit edilmiştir. Kendileme davranışları ile ihtiyaçlarına karşılık bulabilen kullanıcılarda psikolojik sahiplenme oluştuğu söylenebilir.

Birbirinin aynısı gibi görünen kimi kendileme davranışlarının altında tamamıyla farklı ihtiyaçlar yatabilmektedir. Kimisi fiziksel kimisi psikososyal ihtiyaçlardan beslenen davranışlar aynı sonuç ürünü oluşturabilir. Örneğin bir kullanıcı sadece görsel amaçla bahçesine gül dikerken, bir diğer kullanıcı gül sarmaşığı yetiştirmeyi seçerek hem bahçesini güvenlik tedbiri amaçlı erişilebilir olmaktan çıkarmakta hem de dört mevsim yoğun yeşil yapraklı olan bu bitki sayesinde zemin kat evinin ve bahçesinin görsel mahremiyetini sağlamaktadır. Beyaz ve yoğun gül manzarası da temsiliyet ve memnuniyet ihtiyacına hizmet etmektedir.

Temelde insan ihtiyaçları birbirine çok benzerdir. Bunun yanı sıra bireysel özelliklerinin altında yatan kültürel, kişisel veri çeşitliliği davranış çeşitliliğini doğurmaktadır. İhtiyaçlar ortak olsa dahi bunu yorumlama ve sunma farklılıkları bu site

özelinde de kendini göstermiş ve bahçe kullanım çeşitliliklerini ortaya çıkarmıştır. Bazı kullanıcılar kültürel alışkanlıklarını yorucu bulsalar da yapmaya devam etmektedir. Bunun altında aidiyet hissedilen kültürün devamlılığın sağlanması yani temsiliyet ve kendini tanımladığı kimlik üzerinden varlığını sergileme ihtiyacı yatmaktadır.

Zaman içerisinde birlikte yaşamının doğurduğu bir site kültürü de oluşabilmektedir. Bu site özelinde düşündüğümüzde en başında tasarlarken ihtiyaçlar doğrultusunda gerçekleştirilecek değişimler ve çeşitlilik için bir gelecek vizyonu belirlenmesi ya da daha sonra kullanıcılar tarafından bir öneri hazırlanmasının uygun olacağı düşünülmektedir. Örneğin zaman içerisinde dış cephe boyası, kapı, pencere, panjur, kış bahçesi gibi ortak kullanıma görsel katkı sunan cephe öğelerinin yenilenmesi zorunluluğu ortaya çıkabilir. Böyle bir durumda kullanıcıların site değerine katkı sunabileceğini düşünüp profesyonel desteğe başvurmaları ve cephe elemanlarının değiştirilmesi konusunda danışmanlık hizmeti almaları önerilebilir. Cephe boyası, kapı ve pencereler için birbiri ile uyumlu alternatiflerin sunulması ve kullanıcılara kendi zevklerine seçim yapabilme alanı tanınması kendileme, memnuniyet ve aidiyet sağlanması açısından kıymetli bir değer ortaya koyacaktır. Bu gelecek vizyonu bahçe kullanımı, alansallık öğeleri ya da malzeme değiştirme ve bakım gibi ihtiyaçlar içinde uygulanabilir. Site genelinde düzenli bir şekilde yapılabilecek yenileme ve kendileme faaliyetleri için kullanıcı inisiyatifine sunulabilecek standardize edilmiş alternatifler tasarlanabilir. Pek tabii bu alternatifler tasarım aşamasında da öngörülüp bir gelecek vizyonu hazırlanabilir.

İnsan çoğunlukla aynı temel ihtiyaçlardan yola çıkıp sahip olduğu farklılıklarıyla çeşit çeşit yaşam alanı üreten bir varlıktır. Herkese uygun mimari çözümler üretmek mümkün olmayabilir. Temel ihtiyaçlara yanıt verebilecek tasarımlarla kullanıcıların katkı sağlayabileceği mekânların tesis edilmesi önemli ve gereklidir.

5. KAYNAKLAR

- Akyüz, A. A. (2015). *Görsel Sanatlarda Hayali Bahçe Tasvirleri*. Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir .
- Alga, R. (2005). *Yaşam Döngüsüne Bağlı Olarak Konut Tasarımını Etkileyen Faktörler*. İstanbul teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Altınışik, B. (2025, Şubat 11). *Mahremiyet, Kent ve Konut: Erikoğlu Evi*. Ege Mimarlık: <https://www.egemimarlik.org/cevirim-ici-okuma/103/1422> adresinden alındı
- Aluçlu, İ., Özyılmaz, H., Baran, M. (2006). Kullanıcı Gereksinimlerinin Geleneksel ve Güncel Konutlarda Mimari Tasarıma Yansıması: Diyarbakır örneği. VII. Milletlerarası Halk Kültürü Sempozyumu.
- Babacan, T., Koramaz, E., T. (2021). Konutlarda Kişiselleştirmeler Ve Yere Bağlılık Duygusu. *Journal of Technology and Applied Sciences*, 4(1), 47-56.
- Bilgin, İ. (1990). Fiziksel Mekândan İnsani ya da İnsanlı Mekâna. *Mimarlık Dergisi*, 241, 62-65.
- Botton, A. (2014). *Mutluluğun Mimarisi*. İstanbul: Sel Yayınları.
- Çırak, A. A. (2025, Şubat 11). *Tarihi Dokularda Değişen Kimlik ve Aidiyet. Mekânlar, Zamanlar, İnsanlar: Kimlik, Aidiyet ve Mimarlık Tarihi Bildiri Kitabı*. METU: http://archist.arch.metu.edu.tr/system/files/mt_kimlik_baski.pdf adresinden alındı
- Dağdelen, C. (2019). *Mimari Tasarım Sürecinde Sosyal Medyanın Analiz Verisi Olarak Kullanılması* . İstanbul Kültür Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Demir, A. (2011). *Türk Edebiyatında Toplumsal Mekân Kavramı ve Anadolu, Mekân ve Kültür*. Ankara: Kültür Araştırmaları Derneği Yayınları.
- Demiröz, Z. (2003). *Tarihsel Süreç İçinde İslam Bahçe Sanatı Hint-Moğol Bahçeleri Örneği ve İslam Bahçeleri'nin Türk Bahçe Sanatı'na Etkileri*. İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Y. Lisans Tezi, İstanbul.
- Dökmen, Ü. (2010). *İnsanın Korunakları 1 Deriden Kültüre*. İstanbul: Remzi Kitabevi Yayınları.
- Dökmen, Ü. (2011). *İnsanın Korunakları 2 Mimari*. İstanbul: Remzi Kitabevi Yayınları.
- Edgü, E. (2021). Hayatta Kalma Güdüsü: Bir Mekânsal Algı Süreci . *Turkish Journal of Geographical Sciences*, 19(1), 217-241.
- Ellialtıoğlu, B. (2007). *Mekânda Kişiselleşme ve Kendileme*. İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

- Erzen, J. (2006). *Çevre Estetiği*. Ankara: ODTÜ Yayıncılık.
- Feldman, R. M., Stall, S. (1994). The Politics of Space Appropriation. *Women and the Environment*, 13, 167-168.
- Göregenli, M. (2010). *Çevre Psikolojisi: İnsan Mekân İlişkileri*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Gür, Ş. Ö. (1996). *Mekân Örgütlenmesi*. Trabzon: Gür Yayıncılık.
- Gür, Ş. Ö. (2000). *Doğu Karadeniz Örneğinde Konut Kültürü*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Gür, Ş. Ö. (2023). *Modern ve Sonrası Mimarlık Tarihi Boyunca Mekan Örgütlenmesinin Evrimi*. İstanbul: YEM Yayın.
- Gürkaş, E. (2011). "Bellekteki Yer Neresidir?": Samatya'da Zihinsel ve Toplumsal Pratikler. *Mekân ve Kültür* (s. 39-48). içinde Ankara: Kültür Araştırmaları Derneği Yayınları.
- Gürkaş, E. Ve Barkul, Ö. (2012). Yer Üzerine Kavramsal Bir Okuma Denemesi. *Sigma* , 4, 1-11.
- Hasol, D. (2002). *Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü* . İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları.
- Karaman, P. G. (2020). Kalıcılığın Yıkımı Üzerine: Esneklik ve Aidiyet. *Tasarım Kuram*, (16), 77-95.
- Karasu, M. (2021). *Zamanı Ve Mekânı Kendileme İle Zamansal Deneyim Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Doktora Tezi, İstanbul.
- Korosec-Serfaty, P. (1984). The Home From Attic To Cellar. *Journal of Environmental Psychology*, (4), 303-332.
- Kurt, S. (2018). *Mekân Kültürü ve Kentsel Yaşam Pratikleri*. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antropoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Lang, J. T. (2025, Şubat 11). *Creating Architectural Theory: The Role of the Behavioral Sciences in Environmental Design*. VCU Scholars Compass: <https://core.ac.uk/reader/51288700> adresinden alındı
- Maalouf, A. (2012). *Ölümcül Kimlikler*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Noschis, K., Dosio, M., Feddersen, P., Triantis, E. (2025, Şubat 11). *Appropriation of Space: A Method and Two Case Studies*. Jstor: <https://www.jstor.org/stable/43623631> adresinden alındı
- Omar, E. O., Endut, E., & Saruwono, M. (2012). Personalisation of the Home. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, (49), 328-340.

- Pavalache-Ilie, M. (2016). Workspace Appropriation and Attachment. *Bulletin of the Transilvania University of Braşov, Series VII: Social Sciences and Law*, 9(2), 27-34.
- Rabia Köse Doğan, Bahattin Küçük. (2012). Geleneksel Konutun Çağdaş Yorumu: Trabzon Ortamahalle Evleri ve Atakent Sitesi. *III. Konut Kurultayı Kıbrıs'ta Konut Planlama, Tasarım ve Uygulama* (s. 188-201). Lefkoşe: Doğu Akdeniz Üniversitesi ve KTMMOB Mimarlar Odası.
- Rochberg-Halton, E. (2025, Şubat 11). *Object Relations, Role Models, and Cultivation of the Self*. doi:. DOI: 10.1177/0013916584163003
- Solak, G. S. (2014). *Mekân-Kimlik Etkileşimi ve Kentsel Mekândaki Tezahürleri*. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara.
- Sommer, R. (2025, Şubat 11). *Personal space; the behavioral basis of design*. Internet Archive: <https://archive.org/details/personalspacebeh00somm/page/n195/mode/2up> adresinden alındı
- Swann, W. B. (2015, Şubat 11). *Self-Verification: Bringing Social Reality into Harmony with the Self*. Researchgate.net: https://www.researchgate.net/publication/6069628_The_self adresinden alındı
- Tapie, G. (2014). *Çağdaş Yaşamortamın Sosyolojisi*. İstanbul: Janus Yayıncılık.
- Topçu, F. K., Tavşan, C. (2021). Geleneksel Konutlarda Kadının Konutu “Kendileme” Davranışı: Giresun Zeytinlik Mahallesi Örneği. *Atlas Journal*, (41), 1931-1941.
- Watts, A. (2022). *Zen Yolu*. İstanbul: Sola Unitas Yayıncılık.
- Yavari, F. F., Vale, B., Khajehzadeh, I. (2015). Guidelines for personalization opportunities in apartment housing. *The 49th International Conference of the Architectural Science Association 2015*, (143-152). Melbourne, Australia.
- Yıldırım, A., Şimşek. H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- URL-1. (2025, Mart 21). <https://tr.wikipedia.org>. https://tr.wikipedia.org/wiki/Zen_bah%C3%A07esi adresinden alınmıştır.
- URL-2. (2025, Mart 21). www.ntv.com.tr. <https://www.ntv.com.tr/galeri/sanat/modern-mimarinin-en-guzel-ornekleri,pEptAXvIMki95T3fcgV4Ig/HQJuEcd5nUOPOGZD8Yt0Iw> adresinden alınmıştır.

ÖZGEÇMİŞ

Fatma GÜNEŞ, ilköğrenimini Fatsa Merkez İlköğretim Okulu'nda bitirdikten sonra lise eğitimini 2003 yılında Fatsa Anadolu Lisesi'nde tamamladı. 2003-2004 öğretim yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nde lisans eğitimine başladı. 2007 yılında bu bölümden mezun oldu. Mezuniyetini takip eden iki yıl boyunca Fatsa Kaymakamlığı Köydes Birimi'nde kontrol memuru olarak görev yapmıştır. 2009 yılından bu yana NKY Mimarlık firmasında çalışmaktadır. Çok sayıda hastane, okul ve konut projelerinde görev almıştır. Orta seviyede İngilizce bilmektedir.

